

310267 ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

Vol. 9.

చెన్న పట్టణము 1922 వ సం॥ జూలై నెల 4-వ తేది మంగళవారము

No. 80

సంపుటము ౯

చందుభినామ సంవత్సరము, ఆషాఢ మాస శుద్ధ దశమి.

సంచిక ౮౦

క్రొత్త గారాబడిన

130

జర్మనీ దేశపు

సీమ కమలములు

ఆహా యామాది సీమ కమలములు యిదివరలో లేదు యిప్పుడు జర్మనీ దేశమునుండి ఆగలు కమలములుకు బదులుగా రాబడినవి. ఇవి ప్రతిపాదన పరిశీలించి మాడవలయును. ఆసలు కమలములుకున్న యీ కమలములుకున్న కనికెట్టిదమునకు శక్తియు కాని మదింపు కలిగియుండును. ధర నిండా సరసము యందున కట్టుబడునటువంటి నగలు అడ్డెలు నెక్కిలీను గొట్టగాజులు కమ్మలు, పోగులు, బేసరిలు, ముక్కుగొట్టుములు, చంపనములు బిడ్డలకు చెవులలో వేయుటొంగటములు క్రొత్తరకముల వుంగరములు యింకా ఆనేక విధములైనటువంటి నగలు అప్పటం సవరంబంగారుతో గారంటిగా తయారుచేసి యివ్వబడును. తయారు చేసినవి. లేడిగా అమ్మకమునకు సిద్ధముగా నున్నవి. తపాలుమాలముగా వీటిగా పంపబడును. నగలుధరలు వివరములు

Table with 2 columns: Item Name and Price. Items include Kammulu, Pogu, Servalu, etc.

జి. బి. రామన్న అందు కంపెనీ, 69 నారాయణ మొదలి వీధి.

ఆక్సినుసమయము ఉదయం 6-10 గంటలవరకు సాయంత్రము 5-8 పొట్టుబాట్సు 271 మద్రాసు.

ఆంధ్ర ఆయుర్వేదిక్ ఫర్మసి (లిమిటెడ్)

19, హారిన్ రోడ్డు, మాంటురోడ్డు పోస్టు, మదరాసు.

ఉత్కృష్టమైన ఆయుర్వేద ఔషధములకు ప్రసిద్ధిచెందిన ఔషధశాల - రహస్యము లేదు.

డాక్టరు ఏ. లక్ష్మీవతి, బి. ఏ ఎమ్. బి. & సి. ఎమ్

గారి చేస్థాపించబడినది.

3 లక్షల మూలధనములో రహారమి రెండు లక్షలు జను అయినవి.

కావలసిన వారికి మా క్రొత్త క్యాటలాగు పంపబడును.

సవరంబంగారుకు మంచివెండికి గ్యారంటీ

మావద్ద సవరము బంగారుతో తయారుచేయబడిన నకలవిధనగలు, వెండిసామానులు అమ్మకమునకు సిద్ధముగా నున్నవి. ఆర్డరు యిచ్చినవారి యిష్టప్రకారము వారు కోరుకాలమునకు తయారుచేసి యివ్వబడును. నగలు స్వీకరముగా లేనిచో వాడను తీసికొని వైక మియ్యబడును.

వర్క్యూసాపు 198 } మరొప్పు శ్రీనివాసులు టంకకాలనీధి మద్రాసు, నాయుడు, మునిరత్నం తెలిపాను నెం. 380 } నాయుడు అందునన్న

నగలరక్తము 87 వైకాబాబాదు మద్రాసు.

గృహ నిర్మాణము 109

కృష్ణా, గుంటూరు, హైదరాబాదు, గోదావరి, విశాఖపట్టణము, గంజాము జిల్లాల వారికి, హెచ్చరిక.

మా స్వంత పడవలమీద రంగూనునుంచి. లేకు లేవ లేప్పించుటచే చవుకగా ప్రశస్తమైన, లేకుమానులు కమ్మలు, దూలములు, రవునుతుడ్డు చిల్లరగానున్న, వర్తకులకు టోకు ధరలకున్న విక్రయించు చున్నాము. చెన్న పట్టణం కెట్టకంఠేమా శేట్టు తిట్టుక, రయలు చాట్లలు కూడా తిట్టుక నుండును, కావలిన్ని వారు, ఇట్లు వ్రాయవలెను.

ఆ. సుబ్బారాయుడు, కంపెనీవారికి

లేకు లేవలేకు, కాకినాడ.

కల్పి లేని వెండితో చేయబడిన (1)

తట్టులు, చెంబులు, అరటి ఆకులు, గిన్నెలు, రకరకముల నగలు, వేడుకబాష్ప సామానులు, బంగారు ఉంగరములు, నగలు మావద్ద తయారుగా నున్నవి. వెండి బంగారుకు గ్యారంటీ యివ్వబడును. ఆర్డరు మేరకు సకాలమున నగలు తయారు చేసి యివ్వబడును. (1842)

ఉబ్బడి రామయ్య శెట్టి, గురుస్వామి శెట్టి అందు కంపెనీ, నగలవర్తకులు చెనాబజారు రోడ్డు మదరాసు

అమృతాంజనము

తలసెప్పలకు ప్రసిద్ధి కెక్కినది ఇతర ఏవిధమైన సెప్పలను కూడా మా అమృతాంజనము వాడినంత

మాత్రమున నయమగును, వెల 0-10-0 అణాలు. అమృతాంజనం డిపో, బొంబాయి లేక మద్రాసు.

ఆయిలు ఎంజినులు

రెండు కిక్ హెచ్. పి. హరన్జి ఆయిలు ఎంజినులు (వాడినవి) అమ్మకమున కున్నవి. ఎంజినులు బాగా పనిజేయుచు మంచిస్థితియందున్నవి. 16 అడుగుల పాప్టింగు, రెండు ఫుల్లులు, పెద్ద నూనెతోట్టి, 2 1/2 అంగుళములు పంపు సహా విక్రయింపబడును. కావలసినవారు వెంటనే చూచుకొని ధరను నిర్ణయించుకొన వచ్చును.

ఆంధ్ర పత్రిక

7, తంబుకెట్టిపేడి, మద్రాసు.

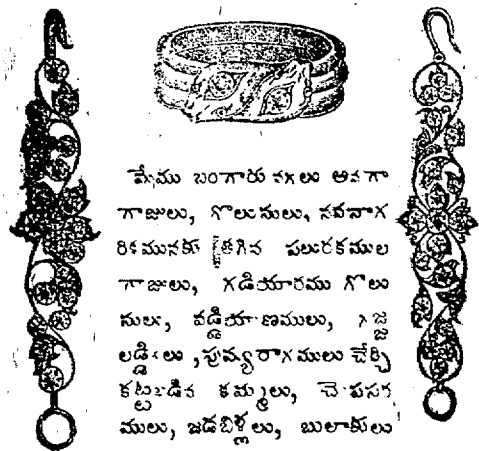
దాతల శోధన

ఆయుర్వేదమున సుస్థిష్టతను వహించిన మకర ధ్వజాది దివ్యాంశ సమేళనముచేసిన మూలికా రాజ్యముల చేతను తయారుచేయబడినది. ఈ సిద్ధాంశము ఆహారము దుదయించెడి రోగములను, కఫమువలన గాని వైర్యము వలనగాని కలిగెడు అన్ని విధములైన రోగములను హరించును శీర్షశోమ నందు గల యజ్జాలను స్వస్థపరచును. జీర్ణించిన జ్వరము, కాసు, క్యాసలు, గుల్మరోగములు, కూలలు, చర్మి (వాంతి), అరుచి, మధువైర్యము, ఆప్తవైర్యము, రక్తవైర్యము, రొమ్ములోని రోగములు వెయ్యేల సుఖవ్యాధులు, కడుపు, అతిమాత్రము తప్ప తక్కిన సమస్తవ్యాధులను నివారణ చేయును. వెల సీసా 1-1 1/2 త 2-0-0 లు మాత్రమే. తపాలాఖర్చులు ప్రత్యేకము.

పోల్ - ప్రాప్రయటరు,

ఆర్నాయుర్వేదాంశధనిలయము. కాకినాడ.

ఆంధ్ర ప్రతిభ చదువరులకు ఒక విజ్ఞాపనము

మేము బంగారు నగలు అడగా గాజులు, గోలునులు, నవనాగ రింగునకు కట్టిన పులకముల గాజులు, గడియారము గోలు నులు, వడ్డీయాణములు, సజ్జలడ్డీలు, పువ్వురాగములు చేర్చి కట్టాడిన కమ్మలు, చెపనగములు, జడబిళ్లలు, బులాకులు

ముక్కుపుడకలు, లోలాకులు, బేసాలు, ఇవి, అవి యన శేల చిన్న నగ మొదలు పెద్ద నగ వరకు నమ్మకముగా మొదటిరకము బంగారుతోను, మెలైన పువ్వురాగముల తోను తయారుచేసి ఆనగమునకు సిద్ధముగా యుంచి యున్నాము. లక్ష్మీ జ్యాయలరీ కంపెనీ, (189) 18/283, చైనాబాదు, మద్రాసు.

నవలలు	కథలు
శృంగారవాటిక - గోకనకల	1 0 0
వీరపూజ - గోప్పవర్రె	1 0 0
విజయనగరరాజుల కథలు	0 8 0
చిత్తూరురాజుల కథలు	0 4 0
డిల్లీచక్రవర్తుల కథలు	0 4 0
గోల్కొండ నవాబుల కథలు	0 2 0

0-8-0 ఆకాల పుస్తకములకు తక్కువ వసతి.

కలాభివర్ధన పరిషత్తు, రాయవరం. (గోదావరిజిల్లా)

టెక్స్ట బుక్సు
స్కూల్ బుక్సు
నోట్ బుక్సు
హిష్టరీ, జాగ్రఫీ
నయింసు పుస్తకములు
మాక్సిలన్ లాంగ్ మెన్సు వగైరాల
ప్రచురములు
విక్టోరియా డిప్టో,
మైలాపూరు మద్రాసు
భారీ ఆర్డరుకు మంచి డిస్కంపుంటు.

సర్వవృత్తిక విషనంజీవిని (రిజిస్టర్)

రేలుకుట్టిన తరుణమే ఈ ఔషధమును వాడిన విషమును తీసివేయుటయేగాక బాధ ను పూర్తిగా పోగొట్టును. వెల పాకెటు రు. 0.8-0 పోస్టేజి 0.6-0, 4 పాకెట్లు కొన వారికి పోస్టేజి ఇవాలం. 1 డబ్బా ప్యాకెట్లు 5.0-0. పోస్టేజి ఇవాలం.

చిరునామ:— రాజలక్ష్మీ కంపెనీ,
నెం 44 నంబులయ్యరు వీధి, మద్రాసు

మిలయచందనము
గనెరియా
ఇష్టము లేదు. పిచికారితోను లేదు. ఎటుపు, తెలుపు, పచ్చ, ఆన మూడు విధముల పెంగోగమును మూడు పూటలలో మాన్యును. స్త్రీలకును వ్యాధులకు కూడ ఇది రాజౌషధము. (1251) డబ్బీ 15 వెల 2-4-0

గంధర్వ ఫార్మసీ, రాయవరం. (గోదావరిజిల్లా)

సామ్రాజ్య ప్రస్తుత దర్శనము

(ప్రభుత్వ ప్రకటనము)

ఇండియా యుద్ధవరలో యూరోపునందు జరిగిన ప్రభుత్వ సమలలో మాడుపాటలు అధికార పూర్వకముగ పాల్గొనెను. 1.1886 కలొనియలు యుద్ధము ప్రదర్శనము 2.1900 పార్లమెంటు ప్రదర్శనము 3.1908 ఫ్రాంకో బ్రిటిషు ప్రదర్శనము. ఇప్పుడు అందులలో వెంచేపార్కులో 1924 ఏప్రిలునండి ఆగస్టువరకు జరుగనున్న బ్రిటిషు సామ్రాజ్య ప్రదర్శనమునందు ఇండియా ప్రభుత్వమువారు పాల్గొనటకు తీర్మానించుకొనిరి. మద్రాసు కావధానినొక అందు పాల్గొనుట యచితము. ప్రదర్శనము నుడు కళలు, పరిశ్రమలే గాక, ఖనిజములు, వ్యవసాయము, అడవులు మున్నగువానియందలి ముఖ్యకస్తువును ప్రదర్శింప వచ్చును. ప్రభుత్వమువారు కావనసభ అంగీకారమునడపి ప్రదర్శన ములో పాల్గొనటకు తీర్మానించుకొనిరి. అభివృద్ధి కాఘాగ మగతి ప్రభుత్వపక్షమునరానున్న కావనసభలో నొక తీర్మాన మును చేచ్చెనరు.

అందులలో ప్రదర్శనమునకు ముందు మద్రాసులో రాష్ట్రీయ ప్రదర్శనము 1922 డిసెంబరు మాడవవారములో జరుగ జడను. ఇందుకు స్పెషలు ద్యూటీమీద నొక యువ్వోగి నియ మింపబడును. అధికార అధికారులుగల కర్పొంగకమిటీ నయో గింపబడును.

ఇందులకు ప్రజలసానుభూతి ఒకయుటకై జూలై 12 వ తేదీని బహిరంగసభ కిక్కిరియో జల్లికహళులోనో మతియొక్కచోటనో జరుపబడును. అప్పుడు కర్పొంగకమిటీ సభ్యులు నియోగింపబడి ప్రదర్శనమునకు సంబంధించిన విషయ ములు చర్చింపబడును.

ఈ ప్రదర్శనములో వస్తువులను తయారు చేయువా రంద రను పాల్గొనెద రని గవర్నరు ప్రభుత్వ విశ్వసించుచున్నాడు.

ఏషియాటిక్ ఇన్స్టిట్యూటు కార్పొరేషను లాటరీ నెరము

కలకత్తా, జూన్ 30:— వెకంపెనీ మా నేజింగు డైరెక్టరు లెయిటె గారిమీద లేబడిన లాటరీ నెరము మరల విచారణ ప్రా రంభమయ్యెను. మద్దయ వాది ఇట్లు తెలియజేసెను:— లెయిటు గారు ప్రవేశ పెట్టిన విధానము లాటరీ కాలబడు. తెలివిగల పెట్టుబడిదారుడున్న ఆరినికీ మీదుమిక్కిలి సామ్యము నుల్లంపేసికొ నుటకు మంచియనకాళము నిచ్చునది. పెట్టుబడిధనము త్వరలో రాగలదను తైర్యము గల్గును. లెయిటు గారు జేసిన నకని కంపెనీ మా నేజింగు డైరెక్టరుగ జేసిన కేకాని ప్రత్యేక కృత్తి పేరజేయలేదు. అందుచే ఆయన జేసినది నేరమైనను కంపెనీవారు రందరును బాధ్యులు కావల యును. సంగతి తెలియక కంపెనీవారు చేయుచు బాగున్నదని నమ్మి లెయిటు గారు జేసిన ఆయనకు భయములేదనిరి. దీనికై అడ్డకేటు జనరలుగారి యభిప్రాయమును ఆధారము గొనిరి. ఈ విధానములో దోషము లేదని నేను నలహ నొనగితిని. లెయిటు గారును కంపెనీవారును ఆ యభిప్రాయమును నమ్మిరి. అట్లు నమ్మక పీలులేదు.

సిక్రెటరీ తరపున పూర్వగారిట్లు చెప్పిరి:— లెయిటు గారు ప్రకటించిన విధానమున సామ్యము ఒహుమానముగ పంచిపెట్టె దనుని స్పష్టముగ మన్నుచి. మద్దయగూడ దీని నొప్పుకొనెను. ఒకతరువాత్యములు లభించునపు భ్రమను జూపుటచే తాము చందాలను బంపితిమని ఒక సాక్షి తెలియ జేసెను. లెయిటు గారు కార్పొరేషనువారికిగాను ప్రకటనను ఇతరుల మూలకముగ జేసియుండురు. అడ్డకేటు జనరలుగారి యభిప్రాయమును తెలియజేయుటలో కోర్టువారి మనసును తమతోకట త్రిప్పుకొను ఉద్దేశము తప్ప చేరొందుగాదు. ఈ సంగతులను బట్టి అడ్డకేటు జనరలుగారి యభిప్రాయము నిచ్చునో తెలియజేయలేదు. కోర్టువారికి దానితో జోక్యములేదు.

ప్రభుత్వమువారే ఈ సిక్రెటరీను జేసిరి. అట్టివి వారెంతయు దూరమాలొంది తృప్తికరమగు కారణ మున్నగాని సిక్రెటరీ జేయరు. అడ్డకేటు జనరలుగా కిచ్చిరన్న యభిప్రాయము తప్ప ఒక కంపెనీ తాబేదారు జేసిన నేరమునకు కంపెనీవారు త్రవ్వరాదులని మనసు చర్చించ నవసరములేదు. కంపెనీ మ్యానేజింగు డైరెక్టరుగ నుండి నెరమొనర్చిన లెయిటుగారు కిడితులు కావలయునా లేదా యని యెంచుటవలసి యున్నది. నీకును జూలై 3 తేదీని లెక్కన నని మేజిస్ట్రేటు తెలియజేసెను.

కమ్మమహాజనసంఘము

(విద్యార్థి వేతనములు.)

కమ్మమహాజనసంఘమువారు (ప్రతిసంవత్సరం) వివిధ పాఠశాలలలో చదువు అర్హులయిన బీద కమ్మ విద్యార్థులకు వేతనము లిచ్చుచున్నారు. ఈ సంవత్సరంకూడా యిచ్చెదరు గాన, పాఠ దరఖాస్తుదారులుగాని, క్రొత్త దరఖాస్తుదారులు గాని తాము యేకగతి చదువుచున్నది, సదరు తరగతి యెన్ని సంవత్సరములనుండి చదువుచున్నది చదువుచున్న స్కూలు ఆదేశము, స్వగ్రామ ఆదేశము తమకుగల యథార్థశిక్షి మొదలగు యోగ్యతాపత్రికా వివరములతో (81-7-1922) లోపల యా క్రింది చిరునామాకు దరఖాస్తులు పంపుకొనవలెను. వై వివరము లన్నియు సరిగా కనుపర్చని దరఖాస్తులు అంగీకరింపబడ నేరవు.

ఇట్లు,
సూరపనేని వెంకయ్య చౌదరి,
పెక్టెటరీ, కమ్మమహాజన కాన్గ్రెసిస్టావక సంఘము,
(192) బెజవాడ, (కృష్ణా జిల్లా)

ముఖ్య గవనింపు (2942)

యోగ్యతాపత్రములు

(2) కాశీపట్టణమునందు, దుర్గా మెడికల్ సాపువారి నులెమాన్ ఉప్పు ఉపయోగించుచుంటిని. మంచి ఆకలిని కలి గించెను. సకాలమునకు ప్రవర్తియాయెను.

నేపాల్ } రాజానరేంద్ర
14-5-22 } సర్ జంగ్ అఫ్ నేపాల్

గొప్ప తగ్గుధర? జాతకరత్నము

అర్థభరీదు?

PART 1
జన్మనక్షత్రము పుట్టినతేదీ నేర మున్నగునవి తేరయే సంక త్వర ఫలితములను కార్యక్రమ రీడింగుతో సహా యెన్ని సంక త్వరములకైన జ్యోతిష్ముని సహాయము అక్కరలేకయే తమంతా తాము వ్రాసికొనగలరు ధనము, సంతానము అయి కాలోగ్యము మున్నగు ద్వాదశభావములతో మీ మీ జాతక ములను మీరే వ్రాసికొనగలరు. ఇది యింటిజ్యోతిష్ముడు. దీనివెల రు 2-0-0, నెలాఖరులోగా కొనువారికి 1-0-0 మాత్రమే (164) గ్రేట్ యిండియన్ జ్యోతిషాలయము, ఖికోట, విశాఖపట్నంజిల్లా.

మదనకామేశ్వర లేహ్యము

దుర్బలులపాలిటి సంతేవి:— మేనాము, నిక్కాక, కుక్ల నవ్వుము, నిస్సత్తగ, అతియూత్రము, మొదలగు వాటిని హరించి మంచి బలమును, యవ్వనమును, కాంతిని, వీర్యవృద్ధిని, సంతాన ప్రాప్తిని, కలిగించు వగప్రసాదము. 2 డబ్బీలు చాలును. 20 తు డబ్బీ రు 1-4-0. వి. పి. చార్జి 0-8-0 (3851)
రోజులవ్వు లేహ్యము:— ఇది వలబద్ధమును పోగొట్టి కాల విరేచనమును చక్కగా కలిగించుటలో అచ్యుతప్రాయము. 15 తు|| డబ్బీ రు 0-10-0, వి. పి. చార్జి 0-7-0 [1]
పి. పి. అండుకో, ఆయుర్వేదసహజం, వెలిదేపి, నెల్లూరుజిల్లా

ఆయుర్వేద పంచరత్నములు

1. చిరట అనవ: స్వస్వ్యముల తప్పుక బరిమార్చు దివ్యా షధము. సీసారు 2. రు 1-4-0.
  2. మధుమూత్ర భంజని: మధుమేహము, బహుమూత్రము, కుక్కనవ్వుము, కునుమరోగముల నిర్మూలము చేయు సంతేవినీ సుఖ తులం రు 15.
  3. సిద్ధ మకరధ్వజ: అకాల జరాప మృత్యుభయమును తొలగించు అచ్యుతకల్పము 15 పా|| రు 4.
  4. శంకరతైల: కుషు చర్మవ్యాధుల నిర్మూలము చేయు అశలాత్తము రు 1.
  5. మంత్ర కవచము: మహా ఋషిబ్రాహ్మణ శాస్త్రసిద్ధివాయక మంత్రావధరసాయనిక ప్రక్రియ. తా.వేణు 8 అణాలు.
- ఈ కటలూగు ఉచితము. చూచితిరవలెను.
ఆయుర్వేదరత్న బి. కేశవనారాయణ,
(192) మేనేజింగ్ ప్రొఫెసరు.
మొన్నర్రు, బి. యన్. రావు బ్రదర్సు వారి
ఆయుర్వేదావధాలయము, బరతిపురం.

హైందవభారతము

సెయింటు సెహెల్ సింగు

మనము భారతీయులము రాజకీయ విషయములలో బానిసలము. తత్ఫలితముగ మనలో మానసిక బానిసత్వము పెం పొందినది. దానియొక్క నిరపరిమాణము హైందవ భారతదేశమునకు మనభావములో గానగును. మనదేశములో 3 వ భాగము (పురాతన 7 లక్షల చదరపు మైళ్లు) 4 వ వంతు జన సంఖ్య (7 కోట్ల జనము) పూర్తిగా నాకున్నను కొద్దిగనో గొప్ప గనో విదేశపాలనములేకుండ యున్నందులకు తృప్తిపొందకచాల మంది భారతీయులు విదేశీయుల ననుసరింప సుముఖత్వమును జూపి, హైందవపరిపాలనమును చిన్న తేసి వైషమ్యముగ జూచె దరు.

భారత విద్యుత్తులు విదేశీయవిద్యుత్తులకన్న ముందుకు జని హైందవ భారతములో మంచి కేమియు గానకుండుట తటస్థించుచున్నది. రాజులు అసహ్యులనియు, ప్రభుత్వ లనియు వారలకు శృంగారశక్తి కలదునని, రాజకీయ స్వాతంత్ర్య మన్నను గౌరవము లేదనియు, తత్ఫలితముగ భారతీయసంస్థానములు ప్రతిభూతమునకు మూల కారణములగుచున్నవనియు వారు నిరారణజేయుదురు.

11

భారతపరిపాలనము దోషపరిశీలముగ నున్నదని, లేకున్నను అటుల భావించువాడనుగాను. అందు లోపములు మహా దోషములు గలవు. హైందవభారతములో చాలవోట్ల పరిపాలనా ప్రమాణము కన్పింపక నున్నది. అభివృద్ధిపథి తక్కువగ నున్నది. విద్యుత్తుచరణము దూరమైంది. ఈదోషములు కొంత వరకు భారతీయుల సోమరితనమువల్లన, బుద్ధిమాతృత్వ లేమి వల్లన గల్గెను. కొంతవరకు రాజులు తమచే నుష్టించుటదని పాలనావిధానము నకు సరియింపకలన గల్గెను.

మన రాజులు వారి చిన్నతనములో నిష్కముచే బొందు విద్యను జూడ, వారిలో నొకరైనను ఏమైన విద్య గడిచి రా యినా కాశ్యపు మగచున్నది వారు భారత సంస్థానము లాసంగి యేమాత్రము అధికారములేనిమాధనముతో పోషించ బడెను కళాశాలలో చదివిన, ఇ టివద్ద బ్రిటిషు ట్యూటరు కద్దనో, ఉపాధ్యాయునికద్దనో చదివిన, భారత విజ్ఞాన మన సేమో వాననెనుగని, అదియొక యేమాత్రము గౌరవము లేని వారలయధీనముకొంద నుండురు. వీరు స్వబాహితుగర్వముచే నప్రభుత్వం, యెవ్వడును భారతీయులను లోబరచుకొనకుట జూచుచుండెదరు. రాజులు వీరికద్దనండి, నేట, అట, మద్య పానము, చుట్టతొగట మున్నగువానిని సులభముగ నేర్పు కొందురు. అంతియకాని పాలితులగుర్చి విచారణగాని, న్యాయ కారణ్యపాలనాభివృద్ధిమార్గము కేమియు నేర్చుకొనకుటలేదు.

ఇట్టి భారత సంస్థానాధీశులు తమ సంస్థానములను బాగుజేసికొనక యూరోపు ముఖ్యపట్టణములకు జని అచట తమ పాలితులకద్ద గడించిన ధనమును వెచ్చించుచున్నారని భారతీయు లాక్షేపణజేసెదరు. ఇంకొకన్న నెక్కువవని నెక్కువ జేయుచున్నారా యని వారు చిత్రమచున్నది. వారు నేర్చు కొనిన విద్య భారతదేశమును ప్రేమించుటయన, తమపాలితుల చివరకుండుట సంపూర్ణవృద్ధియొక్కముగ విద్యుద్ధిక్షేమ మార్గములో నుండుమనియును నేర్చునా!

కొంతకాలము క్రింద ఒక భారత సంస్థానాధీశుడు, భారతదేశభాగముల క్రింద పెంపొంది యుక్తవయస్కుడైన పిదప పాలనాధికార మొనగవడెను. అభిషిక్తుడైన కొంతకాల మునకే ఆయన ఒకవింతు గావించి ప్రభువులనున్న ఉన్నతో ద్యోగులనున్న ఆహ్వానించెను. తమ ప్రభుత్వతో కలసియుండుటకు అవకాశమువచ్చెనగా యని వాగిండును నెల్లె. అప్పుడు రాజు ఒకకుక్కను వెంటబెట్టుకొనివచ్చి, అక్కడనున్నంత నేపును కుక్కనాతియొక్క అందములనున్న, లోపములనున్న చిచ్చించుచు నేయుండెనుగాని యింకొకమాట లేకుండెను. వారు అందరను అదిమాచి యెంత తల్లడి. చివో యోచించుచు.

రాజులు పెంచబడిన పద్ధతిప్రకారము, వారు వెద్దవారై వ్యవహారక సభివృద్ధిజేసికొనకుటగాని, సంస్థానమును బాగుగ పరిపాలించుటకు స్వబాధ్యతను దెలిసికొనకుటగాని అవకాశ మేమియును లేకుండెను. భారతసంస్థానములలో నుండు బ్రిటిషు రెసిడెంటు, యీ సంస్థానాధీశులను తన ప్రభుత్వము నకు మధ్య రాయబారిగ నుండి తాను జేయవలసినవని జేయక రాజువై రాజుగ పనిజేయు చుండును. ఆ సంస్థానపాలితులు ముఖ్యముగ పాలములు వ్యవసాయముజేయవారలు సంస్థానో ద్యోగులవై ఆక్షేపణలు దెచ్చుటల ఆయన ప్రోత్సాహము జేసి వారిపక్షముగ కారణము క్రిముగనో లేక జబర్దస్తీనో ఖోక్యముకలుగజేసికొనును. రాజు, తనను గౌరవించి, తనచేతులలో కప్పనివారణము బొందవలసినవారియెదుట చిన్న కేసు చేయుచుచున్నాడు.

ఇట్టి కష్టదృష్టప్రభుత్వముక్రింద, పాలము నలయున తి ఉన్నతస్థితిని బడయకలదు. హైందవభారతములో సగము కష్టములు రెసిడెంటులన గలుగుచున్నవి. ఆయన తనక సంధి మరతుల ప్రకారము ఏమాత్రమును అధికారము లేని వునున,

జబర్దస్తీనో, తనప్రభుత్వమునా దూరకుండి అంగీకారమునిచ్చుట కలన, సాగించుచుండును.

iii

హైందవభారత పాలనములో నెట్టిలోపములున్నను, వానికి కారణము లేమైనను, భారతపాలనము క్రిందనే, భారత పురు లొన్నత్యమును బడయకు కనకాశముండునని మూత్రము మరవరాదను. బ్రిటిషు భారతదేశములో, భారతీయుడు ప్రభుత్వముక్రింద ఆత్యున్నతస్థానమును అధిష్టించినటుల యెవ్వరును వినియుండిలేదు. ఒక భారతీయునికచ్చిన గర్వంబడవి, ఆయన రాజీనామానిచ్చిపుడు మరియొక భారతీయుడైన నొనంగ జేడు.

హైందవభారతములో నటుల గాక క్రింద పక్షవియును భారతీయునికే యీయవలయును నిజముగ ఆత్యగౌరవము గల వారలకు యీ ఒక్క విషయమే, భారత పరిపాలనమందు మిగిలిన లోపములన్నిటికన్న మిన్నయైయుండవలయును.

హైందవభారతములో దివానుస్థానమును భారతదేశము కొలదినుండి మూత్ర మధిష్టించియున్నాడు. వారలను క్రిందనే లెక్కింపకలదు. ప్రజోద్యేషముగూడ అందులకు అనుకూల ముగలేదు. అందుచే నెట్టిదానిన యగు రాజైనను విదేశీ యుధివానుగ నుండుకొనకుటకు భయపడుచున్నాడు. ఇప్పుడు ఏభారతీయసంస్థానముం దైనను ఒక్కడైన విదేశీయుడు దివానుగ లేడు.

భారతదేశము, యూరోపియనులును, అమెరికనులును, హైందవభారతములో నియోగింపబడినవారలు సేవలకుగ పని జేయుచున్నారగాని ప్రభువులకు నుండుటలేదు. లోపల వారు తమస్థానమును గూర్చి యాగ్రహపడి, అప్పుడప్పుడు ఆచర్య దగ ప్రవర్తింపకలదు. ఇప్పుడు ఆత్యగౌరవపరిమాణము ఏ కుక్కవై భారత పాలకులు పాశ్చాత్యసేవకులు మర్యాదగ ప్రవర్తింపకుట జేయుటకలన, వారు తమ మోటుదనమును ప్రదర్శించుట కప్తమగుచున్నది.

రాజులు, విదేశీయుల మధ్యోముల నెక్కువగ విచ్చిన కొలదియు చిక్కు లెక్కువగు ననియు, భారతీయులు స్వీయ వ్యవహారములను చక్కబెట్టుకొన జాలరను నభ్యాధిగలుగు వనియు గుర్తించుచున్నాడు. భారతదేశములను తమ సేవలో జేర్చుకొనకుండుటకు ఇప్పుడు వారు ప్రయత్నించుచున్నారు.

బ్రిటిషు సేవకుండి తీసికొనిన భారతీయుల విషయము లలో గూడ సేవ క్రొత్తమాపును గనుకొంటిని. వారు తమ క్రింద భక్తితో సేవజేయవలెన్నవో, బ్రిటిషు భారతాధికారు లను తృప్తిపరచుటకు ఆకలేకుండ జేయవలెనని రాజులకు దెలియును. ఇందులకు వారిని బ్రిటిషుభారతసేవలో తమ యుద్యోగములకు రాజీనామా బెట్టుటలు జేయ వలయును. కాలము జరుగుకొలదియు, రాజు జులు, ఈపాలకద్యయసేవను తొలగింప పనిజేయవచ్చును. విషయములది యొక చిక్కుగలదు. భారతసంస్థానపాలితులను సేవకులును బ్రిటిషు విషయములవై మోహమును గల్గియుండురు. రాజులు చాలమంది తమపాలితులను సేవకులును ఆగౌరవముల బొందుటకు సాయముజేసెదరు.

బ్రిటిషు విషయముల కొరకు ఆకపడుట వలన భారత సంస్థానాధీశులు ఎన్నయో వాక్కులను బోగట్టుకొనిరి బ్రిటిషు, హైందవ భారతములో నిజమగు ప్రజాపాలనాభార మభివృద్ధి జెంది, విషయములకొరకు నేటాడుట యాపుమాసిన గాని, యిట్టి దురత యపుమాపము గానాలద.

ఆగల విషయమునకు వచ్చెదను. హైందవ భారతము నందు ఏవో కొన్ని కాలములో దక్క మిగిలిన వానిలో పనిజేయకుట కనింతమంది యుండుట వలన బ్రిటిషు భారతము బొందు ధనవృద్ధి జేకుండును. ఉద్యోగుల కచ్చడి జీతములు సంస్థానములోనే యుండును. ఎటులైనను యుండియూలోనేయుండును. కావున ఆర్థికముగను రాజీనముగను గూడ లాభము గలదు. ప్రభుత్వముక్రింద నున్నపోద్యోగమును బడయ నవకాశ మున్నయెడల యువకులు పాఠశాలలోను కళాశాలలోను అవిరోధానుభవముతో విద్య నభ్యసించెదరు.

iv

పాశ్చాత్యుల తమతమయెదులకు క్రిమినిన భారతీయుడు, ఏక పాలకుని క్రింద పనిజేయువారలకు ఉద్యోగము నురక్షిత్ముగ నుండ దనియు ఎన్నడైనను నెవక ద్రోక్కబడి బహిష్కరింపబడవచ్చు ననియు, వచ్చుచున్నతీతన పాలకుల యక్షిత్తులకు నాకుటలకు పాలుగాననొనర్చు ననియు చెప్పుదురు. వీరి యుద్దేశము సరస్వీగూడ నుండునని తలంపడు అధికారియు నిరంకుశముగ నుండెనని కాబోలును! రెంటికీని భేదము సంస్థానైకాధీశుడు మోహముజేయడు. నిరంకుశాధికారియు ఎప్పుడును జేయను. వారు మాడెటు నొసంగెదరు. వీరు యేదైన వ్యాజ్య జరవలసినపుడు ఏలకొడుక్రింద గాని కర్మ నెప్పు క్రిందగాని జరిపెదరు. ఇట్టిదానిని జూచి యేనాగక ప్రభుత్వమైనను సిగ్గుపడును.

బ్రిటిషు యుండియూలోను, హైందవ భారతములోను, ప్రజలు సేవకు విచారణయేమియు లేకుండనే స్వాతంత్ర్యమును గోల్పోవుచున్నాడు. ఎక్కడను ఏమాత్రమును న్యాయతార

గా నిచ్చించదు. బ్రిటిషు యుండియూలోనే రాజకీయము, విచారణ లేకుండ నిలవయించిన వారి సంఖ్యతో బోల్చుచుచిన, హైందవ భారతములో, ద్వీపాంతర వాసము, అస్తీప్యాధీనము జేయబడినవారి సంఖ్య అతివ్యలము.

v

సేవ, బ్రిటిషు భారతదేశములో జన్మించి, భారత సంస్థానములో పాలితుడుగ నుండి తలమెత్తుకొని, ఆసంస్థానములో ప్రభావా మత్యస్థానము పధిష్టించుట లేక పోయెనే యని తలంచుచిరి. ఇంతియగాక భారతీయులచే నుష్టించబడిన పరిస్థితులలో, మండ్ల చెడ్డవో, అలత్యములో, వానిలో జీవించు భాగ్యము లేకపోయెనేయని కూడ జనుకొంటిని. కొన్ని విషయములలో సంస్థానములలో నుండు ప్రజలు పూర్వకాలము నాటివారని తీవ్రముగ విమర్శింపబడినను, బ్రిటిషు భారతములో నున్న యాటంకములు కొన్ని చాటలేనివి హైందవ భారతములో చాటడు చున్నవి.

ఒక పురుషాతిరమునకు ముందు బ్రిటిషు భారతములో బ్రిటిషు పాలకులు విద్యను, ఉచితముగగాని, నిష్కంధముగ గాని జేయుటకుభయపడినపుడు బోడా కైక్యాయమనారాజులంగారు తమ సంస్థానములో నొక భాగమునందు యానిగ్న భోచిత విద్య ను స్థాపించిరి. ఆభాగములో నది విజయమందిన పిదప, ఆసంస్థాన మంతట నది వ్యాపింపజేయబడెను.

మొదలు బ్రిటిషు భారత పరిపాలకులు ఈవిజయమును చిన్నచూపు జూచుటకు ప్రయత్నించిరి. కాని కాలము జరిగిన కొలదియు, కైక్యాయ మహారాజుగారి యదగ్గము ననుసరించుట తప్ప వారు జేయవచ్చు గానలేరి.

బ్రిటిషు విద్యాభివృద్ధిని అణగ్రోక్కెయ్యు, యువకులు శ్రీపుష్కలు విదేశభావమునే ఉన్నకవిద్య నేర్చుకొనకుట మూకుండ నుంచి యుండగా హైదరాబాదు వైఖాం సంస్థానాధీశులు యూనివర్సిటీ క్రేడులో గూడ ఉరుగును బోధనాధ్యక్షముగ నేర్పించిరి. మాడు వర్తమములనుండియును వివిధములగు శాస్త్రములకు కళలకు కలయు వర్తగ్రంథములు దేశభావలో నీక కర్తవ్య జేయబడుచుండెను. ప్రభు సంతోషరమే మంచి యనుభవము గల్గెను.

హైందవ సంస్థానాధీశులు సంఘ సంస్కరణములో మంచి మార్పులను ప్రవేశపెట్ట సమర్థులుగ నున్నారు. ఏలనగా వారు యాదేశపురులై భారతపరిపాలకులు రాగుగ తెలిసిన వారగుటచే, బ్రిటిషు పాలకుల జన్మభూతధర్మములకలన వారితో సమానుగుట కవకాశ ముండెను. అందుచేతనే బ్రిటిషు భారత పరిపాలకులు న్యాయక్రమ రక్షణమునే సత్పరిపాలనాంతముగ పరిగణించి, వానిని క్షిప్రముగ సభివృద్ధి నొందుటకు మార్గములకు నుపయోగింప కున్నాడు.

గోపాత్యవిషయ మూలోచించుచు, బ్రిటిషు భారత పరిపాలకులకు, మహావృద్ధిములు బుక్రేమ పండుగప్పుడు ఆవులను బలి యిచ్చుటవలన కాంతికి భంగము గల్గెనని తెలిసియు, వారిలో నొక్కరను గాని యిట్టి బలినాపి, ఆపాపమును మొదలు లోనే క్రుంచునంటి కైక్యమును గల్గియుండక బోయిరి.

ఆకైక్యము హైదరాబాదు వైఖాం సంస్థానాధీశునకు మూత్ర ముండెను. గతవత్సరము ఒక ఉత్తరపు గావించి బుక్రేమలో ఆవులను బలియిచ్చుట పీలు నేరముగ జేసెను.

భారతాధీశులు చాలమంది వైశ్యముతో సహూచారములందు వివాహధర్మాచారములను సంస్కరించిరి. అట్టివి బ్రిటిషు భారతములో నింకను జరుగవలయును.

vi

పాలనమార్గములందు మూత్ర మైనను హైందవ భారతాధీశులు బ్రిటిషుభారత పరిపాలకులకు మార్గదర్శకు లైరి. ఈ విషయములో న్యాయ కార్య నిర్వాహక కళలను వేరుజేయుట యొకటి.

ఈ సంస్కరణము గానలేని భారత దేశీయ మహాజన గణ చాల వర్గముల నుండియు తీర్మానముల గావించుచుండెను. భారత దేశము నున్నచోట్లను దాని గోయచు నుపన్యాసములు గానింపబడెను.

కైక్యరకు మేజిస్ట్రేటు అధికారియు తీసివేసయెడల వారు కాంతి నెకొల్పటను గాగ, రెన్యూవనూలును గాని జేయవలసి బ్రిటిషుభారత పరిపాలకులు చెప్పెమండిరి. అట్టి విధి తనయెల్లనే యీపాలనావిధానము బీదలను క్రుంగడిసి, న్యాయము వేరుజేయు బట్టెను.

కొన్ని కల్సేముల క్రింద బోడా మహారాజు, న్యాయ స్వాతంత్ర్య మనసేమియో దెలిసిననాగకలలో వెరుగకున్నను తన రెమిన్య అధికారిలకు క్రిములు అధికారియును దొంగింపెను. ఈ వధ్యనే హైదరాబాదు వైఖాం సంస్థానాధీశుడు తెలిసి వేరుజేస బలపాలించుచున్నది ప్రపంచముకు తెల్లడి జేసెను.

కలపు కచ్చివచ్చుచో, హైందవభారతములో ప్రభుత్వ భూమిని జేయవారలు బ్రిటిషు యుండియూలో కన్న నులభముగ అవిషయలను బాదించుచు. ఒక కథమున ఏకాధీశుని పాలనము యధాశీతిని జూచుచుండెను. కలకుకాధికార పాలనము యధాశీతిని జూచుచుండెనే నిర్దయత్యముగ నుండును.

పండిత నెహ్రూగారి ఉపన్యాసము

భూ ర్షా మం డ ల స భ

ఆక్షేపకులకు సంతృప్తికరము లగు

ప్రత్యుత్తరంబు లొసంగుట

శ్రీశ్రీ, జూలై 1:— తమ కొనంగిన వృద్ధాప్యవ్యాధి కంటకు స్వాంతియనకు భూర్షా మం డ ల కృతజ్ఞుడు దెలిపి, ప్రకృతరాజ్యము లోని పురుషులను గురించి మాడు విషయములను ముఖ్యముగ గవనింపఁజేసి పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారు చెప్పిరి. ఇంకొకర కట్టిపనుకాక మొనర్చు లోతిమి, ప్రకృత రాజ్యమున మనమెచ్చుట నున్నామ, భావికాలమున నెట్టి చర్యల నవలంబించవలెను? 1920 వ సంవత్సరమునకు పూర్వ మేమి జరిగినో వివరించవలయును. పంజాబు, కలఘాతు సమస్యల ఆద్యంతములను గురించి చెప్పిరి. ఈ సమస్యలను లోనిం గురించి ప్రభుత్వమువారు, ఆంగ్ల పార్లమెంటువారు భారతాభిప్రాయమును నిర్లక్ష్యభావముతో తిరగ్కరించుట మనదేశము లందరి హృదయములలో నసంతృప్తినియులను నాటెను. తగ్గని తీరునుగ ప్రభుత్వమువారియందేలాటి విశ్వాసములేకుండ నడిచి పోయినది. ఆ విశ్వాసము ప్రారంభదశయందు నెన్న మెలకక వెలిగి, రాను రాను బలపడి దానికేర్పూర్తిగా భూమిలోపల నాటుకొన్నది. ఇప్పుడది సహాయనిరాకరణమున మహా వృక్ష మైనది. దీనికొప్పులు దేశమందలి పండితులు వ్యాపించినవి.

భారతవృద్ధాప్యము మారిపోవుట

వ్యాయపరపాలనయం దాంగ్లేయులకు మించినవారు లేనియూ, ఆంగ్లజాతికి ఉన్నట్టి సద్గుణసంపత్తి బహు కన్యకా లేదనియు గాంధీ మహాత్మునికి, ఉపన్యాసకునకు ఉన్నట్టి దృఢ విశ్వాసము ప్రభుత్వమునందలితలకు లేదని సభాసభలు ఎఱుంగవలెను. ప్రభుత్వము కష్టదశయందున్నప్పుడు గాంధీమహాత్ముడెట్టిసహాయ మొనర్చునో జగ్గోభ్యాసము. బోయరు యుద్ధములో నాంగ్ల సేనయందు గాంధీమహాత్ముడు తన స్వంతప్రాణము నే భార పోయట కు సంసిద్ధుడై యుండెను. విద్యాధికులగు భారతీయులంతరి విశేషము నాక్షేపించినన, విరోధియను మహాసంగ్రామమునందు మిత్రులందలి విజయమునకు గాంధీమహాత్ముడ నేకమంది భారతీయులను నైశ్వర్యవంతు చేర్చెను. 12 వత్సరములలో పంజాబ్ కీయ

vii

భారతాధికుల వ్యాయపనములు, సాంఘికపాలన సంస్కరణము మాట యటంచు, నవి పూర్వచారిత్రమును దెల్పును. అచట సంకన, విభాజనభావివ్యాసమునకు గౌరవము నిచ్చు నాచారము గలదు.

పూర్వవర్ణితరాజులు అంతరించి రాజభూమిని కాలేజిలలో చదివినవారలు ప్రభుత్వమునకు వచ్చునట్టికి భారత విజ్ఞానముగల భారతీయులు ఆ విద్యాలయములందు లేకున్నచో పూర్వచారము లంతరించు నని నాకు భయమగుచున్నది. కవులకు, చిత్తవేత్తలకు, గాయకశాస్త్రజ్ఞులకు, చిత్రలేఖకులు ప్రాయశఃపరమము, చిత్రకారులకు నిమిత్త వారిక బహుమానము లిచ్చుట తీసివేయబడినది, లేదా నిర్బంధపడినది. ఇంబులు తమ విజ్ఞానమును పోగొట్టుకొనుచున్నారు. భారతకళల నభివృద్ధిజేసి, యింటు బహువులు యూరప్యేయులకు ప్రోత్సాహము జేయుక ప్రాంసు పిచ్చసాములు చేయవారలకును, టాటి న్నాము కొద్ది కొద్దిగా చక్కని కర్మము వీరుగలు చేయు వారలకును జపానుకట్టుబట్టు నేయువారలకును అర్హుల పంపుచున్నాము.

భవిష్యత్తేమైనను, యెప్పుటికైనను, మనము మానసికముగ బానిసత్వమును వదిలివేసికొని, మన భాగ్యవశమన రాజులు నెలిచి చన విభాజనము నాశనమందకుండ నిలువజేయుచున్నాము.

viii

భవిష్యత్తభివృద్ధిహృదయనందు, హైందవ భారతము పూర్వచారముల నిలుపుబయలుదెరులె మహాపాపమున జేయు నని తలంపవచ్చును. తత్పరిపాలకులు తమ విధులను బాగుగ నిర్వహించి కేరీ, మన విజ్ఞానమునకు తగినటుల స్వరతి పాలనాసంస్థలు పరిణామము బొందుకంటుల వారు చేయవచ్చును. అట్టి సంస్థలు పరిణామ ము దుటకు బ్రిటిషు యిండియాలోని భారతీయులు స్వతంత్రులు గాదు.

బ్రిటిషు భారతదేశము స్వరాజ్యమును సంపాదించినన, ఆ రాజ్యము విచ్ఛేదము కుదిరి ననుచుండెను. అయితే హైందవభారతములో నేర్పాగ మొనకు ఒక పద్ధతి ప్రకారము దేశీయపాలనమును స్థాపించి ప్రస్తుతావసరములకు తగినటుల పాలనావిధానమును నెలకొల్పవలయును. — (హిందూస్థాన్ రివ్యూ)

సభలందు పూర్వము దొంగసంఘ ఉపన్యాసములను జరిపిన పక్షమున అరిని పూర్వభిప్రాయములు విశదపడగలవు. ఆంగ్లేయుల జన్మభూమి యగు చిన్న ద్వీపమునందలి దేశవర్తమానములు ఆంగ్లేయులతో కలసిమెలసి జీవించుచుండినందున అనేక సందర్భములందును, పబ్లిక్ సర్వీసుకుమిషనువారికి సాక్ష్యమిచ్చునపుడు ను అతడాంగ్లజాతియుక్తు గుణగణములను అతివిశేషముగ ప్రశంసించెను. ఇట్లు చేసినది అరినిమిత్రు లనేకు లతితీవ్రముగ నాక్షేపించిరి. ఇప్పుడొక రాష్ట్రము ప్రభుత్వపు మంత్రివర్గములో సభ్యుడుగను, అప్పుడొక వార్తాపత్రికా సంపాదకుడుగ నున్న మహా నీయుడుకూడ అతి గాఢముగ నాక్షేపించెను. ఆంగ్ల హైందవ నిరంకుశప్రభుత్వమునందలికి ఎన్నడు విశేషవిశ్వాసము లేక యుండెను. పంజాబు దురంతములను గురించి గాంధీ మహాత్ముడు మున్నగు దేశభక్తులతో చేరి విచారణ నడిపిన పిమ్మట అరిని కీస్వల్పవిశ్వాసము పూర్తిగ లగ్నిపోయెను. ఆ అసలు దేశములో నివసించుచున్న ఆంగ్లేయులందఱును, ఆంగ్ల పార్లమెంటు సభ్యులందఱును, అరిని దృఢవిశ్వాసమేమి నలంపకుండెను. తన హృదయంతరమున ప్రతిపాపించిన ఆంగ్లవ్యాధి మన విగ్రహము నతడనుదినము భక్తితో నారాధించుచుండెను. పార్లమెంటు సభలలో డయరు సేనానినిగురించి జరిగిన చర్చలాదిగనామును తుత్తునియలు గావించెను. ఆంగ్లవ్యాధిభావము, సద్గుణసంపత్తి వారి దేశము బయటదాటి పరజాతులకు వ్యాపించినయూ, స్వంత దేశములో ఆంగ్లేయుల కొకవిధమైన వ్యాయపరపాలన, వారిచే పాలించబడుచున్న విదేశములందలి పరజాతుల కింకాక విధమైన వ్యాయపరపాలనయను యథార్థము కాలక్షయమున అరినిక దగ్గర చిరుమయ్యెను. తమచే నియమింపబడిన ప్రైవికాకారి యొక్క డుక్రూరాత్ముడై వందలకొలది మానవులను సంహరించినను దుఃఖి ప్రాయపడి ఆతడట్లు చేయవచ్చునని తీమించి పశ్చాత్తాపపదని ప్రభుత్వమును చంపబడిన వారిసోదరదేశీయు లిప్పటివరకాక చేరువధముగ గౌరవింపవలెననా? పంజాబు దుష్కర్మములకు ఉచితరీతిని పశ్చాత్తాపపడి తగిన పరిహారముల నొసంగి భావికాలమునందలి భూరకృత్యములు జరుగుటకు వీలుగాకుండ చేయువరకు ప్రభుత్వముతో తమ కేలాటి సంబంధభాంధ్యము లుండజాలనని సహాయ నిరాకరణవాదులు చెప్పుచుండుట సహజము. ఫలితమేమైనను, భారతీయులందరి హృదయ నవలంబించిరి. ఉద్యానవనమును నాశనము చేయుట.

ప్రకృత రాజకీయ స్థితికి సంబంధించిన మొదటివిషయమును గురించి ఉపన్యాసకు డిట్లు చెప్పెను. భారతదేశము సరిహద్దు గోడలేని ఉద్యానవనమును బోలియున్నదిగాన జంతువులు, మృగములన్ని లోపల ప్రవేశించి తమ కిష్టము వచ్చినట్లు తిని స్వంతదారునికి ఆహారములేకుండ ఆకలి గనియుండునట్లు చేయుటకు వీలుగనుచున్నది. ఈ వన మిట్లు నాశనమగుచుండ, స్వంత దారుని నెలపును బడసి గాంధీగారు తోటను స్వాధీనముకొని, సారమునకు తోటట్టి పృథ్విములనునాటి బాగుజేసెను. ఆ తోటలో దున్నతగిన భూమి, దున్నతగని భూమికూడ యుండెను. రెండిటికి అవసరమైన మరమృతముచేసి, పరులుఎక్కి లోపల దొరబడుటకు వీలు లేని కంచనకడు చుట్టు నిర్మించెను. కంచమట్లు నచ్చుటచు తన స్తంభములు దృఢముగ నిర్మించబడెను. దౌర్జన్య రాష్ట్రమే ఈ స్తంభములను నిర్మించుటకు తోడ్పడెను. హిందూ మహావృద్ధియ సమైశ్వరము, స్వదేశీ యను రెండు లోనములు ఆయోమాగ్ధ నిర్మాణమున కుపయోగపడెను. ఇట్లు తోటనంత బాగుజేసి, ఎట్లు కాపాడుకొనుచుండకనో స్వంతదారునికి బోధించెను. తరువాత కొంతకాల మీ స్వంతదారుని బాగురూపక నశకు పరిచింపుచుండెను. తెలివి తెలుగుల కార్మికులు లేక స్వంత దారు డబ్బాగ్రత్తనుండుటవలన అభివృద్ధి చాల అసంతృప్తికరముగ నుండెను. ఇట్టి ఆనందగ్ధములలో గూడ సారవంతమగు భూములలో నాటబడిన పృథ్వియు లతితీవ్రముగ వెలిగి పోయెను. స్వంతదారుడు కంచన సరిగ బాగుజేయక నత్యయము చేయుటవలన పరులు తిరిగి యథాప్రకారముగ లోపలికి దొరబడెనానిది.

ఇచ్చట బీరుదాకరతులను ప్రభుత్వ సేనకులను దున్నుటకు వీలుపడని భూములలో నెలకొల్పబడుచున్నాను. వీరిలో నెలాటి అభివృద్ధి యుండుట అతిదుర్లభము. ఎత్తుభూములు, పెట్టభూములలో నన్నము విశేషముగ కరిగినను క్రిందికి ప్రవహించి పోవుచుండును గాన అచ్చటి పృథ్వియు పెరుగజాలవు లాచర్మిభూములకంటెవారు. సారవంతమగు భూములలో కలుపు విశేషముగ వెలిగిపోవును. విద్యార్థులు దీనితో నెలకొల్పబడిన వారు. ముఖక భూములలో కానన సభాసభ్యులను పోల్చవచ్చును.

చేసిన కష్టమునుబట్టి భూములయొక్క సార మభివృద్ధి చెందుచుండును. సహాయ నిరాకరణము అపజయము గాంచిన భను వారివాదము కారణ సహితమైనదికాదు. సహాయ నిరాకరణోద్యమ జననమునకు ముందు ప్రభుత్వమువారి విచక్షణుల కుండినట్టి అసక్తిగౌరవము వ్యామోహము లిప్పుడులేవు. విరుదాంతిలు లిప్పుడు ప్రజలచే ననవ్యాయుగ జూడబడుచున్నార. గాని పూర్వమువలె గౌరవింపబడుట లేనేలేదు. వారు ప్రభుత్వములని నలుపురకు వెల్లడి యగుచుండును.

పాఠశాలలు, కళాశాలలలో విద్యను మానుకొన్న భారత యువకుల నేకుల భవిష్యతు జీవితచారిత్ర నా కాసనుచేయబడెననికొందరు ఆక్షేపించుచున్నారు. అట్లేమి జరుగలేదు. అట్టివిద్యార్థులలో మూడురకములవారు గలరు. దేశోద్ధాణకు పోటుపడుటకు ప్రకరణభుద్ధి తమవిద్యను మానుకొన్నవారు. వీరే ఉద్యమమునకు మూలాధారము. మాతృదేశ సేవకంటె మించిన కల్పార్యము నేరొందుండ నేరదు. భావోద్వేగమువలన విద్యను వదిలి నెట్టివవారు రెండవరకము. ఉద్రేకము తీజించగానే ఇట్టివారందరు తిరిగి తమ పాఠశాలలోను కళాశాలలోను చేరిపోయిరి. వీరికి ఏలాటి నష్టము సంభవించలేదు. విద్యాభిమానము లేక ఇతరుల ప్రోత్సావమువలన కష్టముతో పాఠశాలలకు, కళాశాలలకు వెళ్లుచుండి. వారికి ఈ ఉద్యమము అవ్యవధాయక మయ్యెను. వీరు ఎచ్చట ఉండినను ఫలం పొందులేదు. కొంతమంది తల్లిదండ్రులు 16 ఏండ్లక్రింది బాలుర విద్యను మానిపించి వేసిరి. ఇట్టి వారికి విద్యావరతులను గల్పించుటకు కాలగ్రెను ఎప్పుడును వాగ్దాసము చేయలేదు. వారి పోషణ కర్తలే వీరి విద్యకు తగు వైన నేర్పాట్లను చేయవలెను.

వ్యాయవాదులు.

అనివార్యము లగు కారణాంతరముల వలన తమ వృత్తిని మానుకొనుటకు వీలుపడదని కొంతమంది వ్యాయవాదులు దురభిప్రాయపడుచుండురు. ఇప్పుడు కొద్దిలకు జెల్లుచున్న వ్యాయవాదులలో 100 కి 95 మంది వేరే మార్గములేక అట్లు చేయుచున్నారు. మిగిలిన 5 గురు భవాళిచే పీడింపబడుచున్నారు. సహాయ నిరాకరణ మిచ్చట విజయముగాంచ లేదనుట వ్యాయరహితము. అనుభవంతో విజయము ఉండక పోవచ్చును.

ఏర్పాట్ల లోపము

హిందూ మహావృద్ధియ సమైశ్వరము, స్వదేశీ - వీనిని చేర్చి సహాయనిరాకరణపు స్తంభములను గట్టిగ నిర్మించని చోట్ల కొన్ని కష్టములు సంప్రాప్తించెను. సహాయనిరాకరణోద్యమ విజయమునకు కొన్ని తాత్కాలిక అటంకములు కలిగెను. క్రమశిక్షణము, ఏర్పాట్లలో కొన్ని లోపము లుండుటచేత ఈ దురస్థ స్తంభమందుకుటకు వీలుకలిగినను. కాంగ్రెసు వారు నిర్దేశించిన నిర్మాణ కార్యక్రమమును మీరు వృద్ధయ పూర్వముగ కొనసాగించవలెను. దేశీయులందరు ఖద్దరు వస్త్రధారణమును చేయవలెను. తాత్కాలిక మనోద్రేకము నిజమై ఉత్సాహము గావాలదు. ప్రజల్గులు పలుకుట యథార్థమైన ఉపయోగకరము పని గావాలదు.

రాటము

ప్రతిగ్రూహము నందును రాటమును, వగ్గమును వెట్టి వలెనని కాంగ్రెసు కోరెను. వారు తమ సామాన్యపు పనులను చాలించు కొని, ఈ పనులను ప్రారంభించవలెనని ఎవ్వరు తలంపలేదు. వేరేవని లేనప్పుడీ పనులు చేయుచుండ వలెనని కాంగ్రెసువారు బోధించుచుండిరి. 100 కి 40 ముగి దినమున కొక గంటసేపు రాటముమీద నూలును వడినను, దినమునకు దేశమందంతట 16 లక్షల సేర్ల నూలు తయారగును. వై 20 నిమిషముల సేపు వగ్గముమీద బట్టు నేసిన పక్షమున 28 లక్షల ఖద్దరుబట్ట నేనుబడును. ఇట్లు అనుదినము చేసిన పక్షమున భారతదేశమునకే కాదు. ప్రపంచమంతటిని కప్పటకు చాలినంత ఖద్దరు బట్ట తయారగును. ఈ రహస్యము తెలియని మూఢుల ముల పోటీ ఎక్కువగ నుండునని హామయించును.

శాసనోల్లంఘన విచారణసంఘము.

సహాయ నిరాకరణపు సంపూర్ణ కార్యక్రమమున కొనసాగించుటకు ఎట్టిచర్యల నవలంబించవలెనో దేశీయపరిస్థితులనుబట్టి నిర్ణయించుటకు ఒకవిచారణసంఘము దేశమందంతటపర్యటనము సలుపును. ఈకమిటీనిపర్యటనము చేయనియ్యరాదని “పయనిరు” పత్రికాప్రధానవ్యాసమునందు ప్రభుత్వము వారికి హితోపదేశము చేయబడెను.

బహిరంగముగ జరుగుచున్న దౌర్జన్యరాష్ట్రమునకు ఉద్యమమును ప్రభుత్వమువారు సంహరించునెడల, ప్రజలలో కొందరసంకృప్తికెంది రహస్యముగ దౌర్జన్యముతో ప్రవర్తించుటకు

A. A. A.

ఆంధ్ర పత్రిక

1922-వ సం॥ జూలై నెల 4-వ తేది

మంగళ వారము

సంపూర్ణ

మద్యపాననిషేధము

మద్యపాననిషేధము, అధికారులకు కలుపురకు భీతి గలిగించుచున్నది. అందువలన కలిగి రాబడి నష్టమును గూర్చి తలంచినమాత్రము ననే వారికి భయ మొదలైనది. ఇంగ్లండులో సయితము మద్యపాననిషేధ మనిన ఏమాత్ర మిష్టము లేదు. అమెరికాలో మద్యపాననిషేధము శాసనమునందు పొందుపరుపబడెను. అమెరికాదేశప్రయత్నములను జ్ఞాపించుటకు మారుగ, ఇంగ్లీషువారు కలుపురు వానిని చులకన జేయుటకు పూనుకొనుచున్నారు. అమెరికాదేశమునందు సంపూర్ణ నిషేధము అపజయము గాంచెననియు, అట్టిపద్ధతిని ఇతర దేశములవారి ననుసరించుట అవివేక మనియు, వీరు చాటుటకు మొదలెడుదురు. ఇంగ్లండునందు కామన్సువధలో సభ్యురాలుగ నున్న ఆస్టరు సతి, ఇటీవలనే అమెరికాకు వెడలియుండెను. ఆమె చెలిపిన సంగతుల జూచిన, అమెరికాలో నిషేధోద్యమము జయము గాంచెనని విదితమగును. మరల మద్యవ్యాపారమును పునరుద్ధరింపవలె ననువా రెవరును అమెరికా గనుపించలేదు. ఇంగ్లండులో నటులుగాక, మద్యవ్యాపారమును కొనసాగించుటకు కొందరు పట్టుదల జూపుచున్నారనియు, అమెరికాపై బలవద్దిరోధ మిందుకొరకు గనుకటచున్నారనియు, ఇంగ్లండులో నిషేధశాసనమును కావించవలె నని ఆందోళనము చేయుట చాల కష్టమనియు, అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములందు వలె ఇంగ్లండులో ప్రజాభిప్రాయ మిందుల కనుకూలముగ లేదనియు, ఆస్టరు సతి నుడివెను. అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు మద్యపాననిషేధమును కొనసాగించి, ప్రపంచపు ఆధ్యాత్మిక పునరుద్ధారణమునకు మిగుల తోడ్పడెనని, ఆమె యుద్దేశము. అమెరికాలో కొనసాగెడి మద్యపాననిషేధము గూర్చి వెలువడుచున్న దుర్విమర్శనములకు, ఆస్టరుసతిగారి ప్రత్యక్ష సాక్ష్యమే తగు ప్రత్యుత్తరము. ప్రజల నైతికాభివృద్ధికి ముఖ్యమగు మద్యపాననిషేధమును ప్రవేశపెట్టుటకు ఇష్టము లేనివారు, వ్యర్థమగు నాక్షేపణలను సూచించుట వింతగాదు. నిషేధముకొరకు బనిచేసినవానిని వెక్కిరించుట సులభమే. ఇంగ్లండునందే ఇట్టి దుస్థితి ప్రబలియుండ, ఈ దేశమునందు ఆధికారులు సంస్కృత ప్రయత్నములను కొనసాగిస్తురా?

మద్యపాన నిషేధము కొరకు పనిచేసెడి ప్రచారకులవై విధింపబడుచున్న దారుణశిక్షలే, అధికారుల దృక్పథమునకు నిదర్శనము. అన్ని రాష్ట్రములలోను మద్యపానము వలదని బోధించెడి వారికి దండనము తప్పదు లేదు. కాని, వీరి ప్రచారము యూరకబోవుట లేదు. వీరి యువదేశముల వలన, మద్యపు రాబడిలో చాల తగ్గుదల గనుపించుచున్నట్లు, ప్రభుత్వపు నివేదికలు విచారించుచున్నవి. హిందుస్థాని రివ్యూలో సెయింటునివాలు సింగుగారు స్వదేశ సంస్థానముల గూర్చి యొక వ్యాసమును ప్రకటించిరి. బ్రిటిషు ఇండియాలో

కన్నను, స్వదేశ సంస్థానములలో ప్రజల కోర్కెలు సఫల మగుట కెక్కుడు అవకాశములు గలవని, నిహాయిసింగుగారు దానియందు సూచించిరి. స్వదేశ సంస్థానములవారి సంస్కరణము నయినను ప్రవేశపెట్టుకొనుటకు నిశ్చయించుచో, అది వెంటనే సుసాధిత మగును. ప్రజల హృదయమును అక్కడి యధికారు లెఱుంగుదురు. వారి ఆచారములును అభ్యాసములును వారికి కరతలామలకము. అందుచే ప్రజలకు యిబ్బంది గలుగకుండ, ఎట్టి ఏర్పాటులను చేయుటకు వీలు గలదో వారికి దెలియును. బ్రిటిషు ఇండియాలోను నూతన సంస్కరణము కావించబడినను, ప్రజల ఆచారములను గాని నడవడములను గాని గ్రహింపజాలని అధికారుల చేతులలో నది ప్రయోజనరహిత మగును. ఇందుల కొక నిదర్శనము గనుపించుచున్నది. బ్రిటిషు ఇండియాలో మద్యపాన నిషేధమును సిద్ధాంతమునందయినను అంగీకరించెడి స్థితి రాలేదు. అధికారుల ప్రయత్నముల వలన, మద్యపాన మేమాత్రము షీఁగించుట లేదు. రాబడిని పెంచుటకు వారి ప్రయత్నము ప్రయత్నించుచుండును. భావనగర సంస్థానమునందు ఈ సంతకర్తపు నారంభము నుండియు సంపూర్ణ మద్యపాననిషేధమును అక్కడి ప్రభుత్వమువారి రాజ్యాపించినట్లు, ఇండియాను స్థావర రిఫార్మరు పత్రికలో ప్రకటింపబడెను. భావనగర సంస్థానపు మార్గమును, ఇతర సంస్థానములు గూడ త్వరలో ననుకరించునని నమ్మెదము. ప్రస్తుత పరిస్థితులబట్టి బ్రిటిషు ఇండియాలో నీ సంస్కరణమును ప్రవేశపెట్టుట కధికారు లంగీకరింతురని, యూహించుట కయినను వీలు కనుపించదు.

మద్యవ్యాపారమును, భావనగర సంస్థాన మిది వరకయినను విశేషముగ ప్రోత్సహించియుండలేదు. మద్యపు రాబడి కడుకొలదిగ నుండెను. మద్యమేమాత్రము ఖర్చుగుచున్నదో కనుగొని, దాని వ్యాపకమును నిరోధించుటకు, ఈసంస్థానమువారు మద్యవిక్రయమునంతను ఒకపార్శ్వవాని హస్తము లలో నుంచిరి. సంస్థానపువీ స్తీర్ణము 2860 చదరపు మైళ్లయినను, 42 కల్లంగడులు మాత్రమే, పార్శ్వ కల్లూక్తురున కీయబడెను. యధారంభము సమయమున, సంపూర్ణ నిషేధముగూర్చి విచారణజరిగెను. సంస్థానాధీశుడు ఇతర సంస్థానములవారి కీవిషయమై తెలియబరచి, అందరును తగుచర్యల నవలంబింపవలయునని కోరెను. కాని ప్రయోజనము గలుగలేదు. ఇతరులకొరకు వేచియుండక 1919 సంవత్సరమునందు సంపూర్ణ నిషేధముగూర్చి యొకవిధానమును తయారుజేయుమని దిశానుచు కోరెను. తుద కట్టివిధానము తయారుజేయబడెను. 1920 సంవత్సరము ముగియనప్పటికి సంపూర్ణ నిషేధ మములు లోనికి రావలయునని, సంస్థానాధీశుడు ఉత్తరు విచ్చెను. ఈలోపుగ, మద్యవ్యాపారమును తగ్గించుట కుత్తరు వీయబడెను. ఇందుమూలమున కల్లూక్తురుకు గలిగెడినష్టమును, సంస్థానమువారు ముదరా యిచ్చిరి. 1919 సంవత్సరమునందు కల్లంగడుల సంఖ్య 42 నుండి 8 వరకు తగ్గింపబడెను. 1920 సంవత్సరమున మద్యవిక్రయము 2000 మణుగులయ్యెను. 1921 సంవత్సరమున వేయిమణుగులు మాత్ర మయ్యెను. 1922 సంవత్సరము నుండియు, విక్రయ మసలే అపవేయబడెను. శాసనసభవారు, మహారాజుగారి ఆజ్ఞలను శిరసావహించి, అవి యమలులోనికి వచ్చుటకు తోడ్పడిరి. ప్రజలిపుడు సంతృప్తులై సుఖముగ నున్నారనియు, గతవత్సరము నేరము లనేకములు తగ్గిపోయెననియు, తెలియుచున్నది. భావనగర సంస్థానము ఇతర సంస్థానముల కెల్లను మార్గదర్శక మగుచున్నది. భావనగర సంస్థానములవలెనే, పాలిటానా సంస్థానము గూడ

మద్యపానమును నిషేధించెను. ఇతర సంస్థానములు గూడ వీనిమార్గ మవలంబించునని యూహింపవచ్చును. బ్రిటిషు ఇండియాలో నయినను, ఉద్దేశమున్నచో సంపూర్ణ నిషేధమును కొనసాగించుట కష్టముగాదు. హిందువులును, మహమ్మదీయులును మతబద్ధులు. వారి మతములు త్రాగుడును నిషేధించుచున్నవి. ప్రస్తుతము ప్రబలియున్న ఆకర్షణములు దొలగునెడల, వారు మద్యపానమును మానివై చెద రనుట కెట్టి సందియ ముండనేరదు. మద్యపాననిషేధక ప్రచారమువలన గలిగిన సత్ఫలితములు ఇట్టియూహను బలపరచుచున్నవి. స్వరాజ్యసిద్ధివలన, ప్రజాభిలాషలు నెఱవేరునపుడు హిందూదేశమునకు మద్యపుషీడ తొలగు ననుటకు సందియము లేదు. అమెరికాలో మద్యపాన నిషేధోద్యమ నాయకుడుగు పు స్తీ పుట్టు జాకాసను గారికి, హిందూదేశ మీ దురభ్యాసమును త్వరలో పారద్రోలగలదను నమ్మకముగలదు. ప్రజలీవిషయమై ఎక్కుడు శ్రద్ధతో పాటుబడుచో, ఈ నమ్మకము సార్థక మగుట నిశ్చయము.

జాతీయపత్రికలు

వింతయు త్తరువు

ఆంధ్రప్రకాశిక ఇట్లుల వ్రాయుచున్నది:

“జెనెరల్, టెలిగ్రాఫ్ నూపరింపెండెను ఒకరున్ను, యిద్దరు టెలిగ్రాఫిష్టులన్ను, సస్పెండు కాబడిరి. వీరు జనెటిస్ పేరు తీయుటను మానివేసి, అసహాయాద్యమమునందు ఆసక్తి నగుబరచు, హిందూ, ఆంధ్రపత్రిక, బొంబాయిక్రానికల్, అను నీ పేరులను తెప్పించుచున్నారు, అని, ఆకాశరాముడెవడో, పోస్టుపేస్టరు జెనెరల్ గారికి తెలియజేయుగా, వారు సస్పెండు అర్డరు సాదరు చేసిరి. వీరిపై మోపబడిన నేరములలో వైదొక్కటట. హిందూ, ఆంధ్రపత్రిక, యిది రాజనిక్వాస పూరితములైన వని, పో. మే. జె. గారికి తెలియజేయ బడగా, అని అసహాయాద్యమమునందు ఆభిమానముగల పత్రికలని, అభిప్రాయాలయరట. తుదకు, యిద్దరినికూడ సాదరు కాబడిన సస్పెండు అర్డరు రద్దుకాబడి, మూడవవారు అర్డరు నీ టీంచి యున్నానని తెలియవచ్చుట నిక్కమగునని, యిది చాలచిత్రముగ నున్నది. పేపరులను తెప్పించుట ఒక్కొక్కమునానూ సాగుదల ననుసరించుచుండును. ఈపేపరుల తీయవచ్చును, ఆపేపరుల తీయరాదు, అను నిబంధనలు యేర్పడి యున్నచో, ఆజ్ఞాతిక్రమణ మని భావించవచ్చును. అట్టిది యేదియు లేదు. పేపరులను సంతముగ తెప్పించుకొనక పోయినను, రీడింగ్ రూములలోకాని, లేదా, తెప్పించుకొను యిరుగుపొరుగు గృహమునంద నుండి రిప్పించుకొని గాని, చదువుటకూడ తప్పుగ మగజ్ఞింపబడునోహ. వేడి నీళ్ళలో యిల్లు కాలిపోడు, అనుటను, పో. మే. జె. గా చెరుంగరు కాబోలు! తను తాజేవారులు నడరు పత్రికలను స్వయముగ తెప్పించుకొనెదా; లేదా, నైవారి నుండి అడిగి తెచ్చుకొనియో పఠించుటవలన ఎట్టి ప్రమాదమును నుతరాం పొనగడు. ఊరుపేరులేక పో. మే. జె.గల్ గారికి జాబు వ్రాసిన అనామధేయ, ఆకాశరాముడు, బహుశః పక్షపాతముపొంగి, ఉడుకుపోతు తనముతో ఉత్తరము వ్రాచు పురి కొలుపబడె కాబోలు! అట్టి అనామధేయని జాబును పో. మే. జె. గారు పరిగణించినది నరికాదని తెలంచెదము. ఇట్టి జాబులను పరిగ్రహించి, బుట్ట దాఖలు చేయుటయే కర్తవ్యము. అనామధేయ అనిపేరులు పెంకపోతులు, ఈర్ష్యాపరులు, ఎంతటి ప్రమాదముల కయినను గావించ వెనుకీయరు. చిన్నక్రమ పెద్దక్రమ జేయుటకును, కనీదీర్చుకొనుటకు, నిరపరాధిని సాపరాధిగ జేయుటకును, సానాసింతురు. ఇది ఆకాశరాముని అనుభవతత్వచర్యలు. కావున, బాబూ దూర్ అని నిర్లక్ష్యము చేయవలెను. మే మెరిగిన కొందరు అభీనరులు అనామధేయ జాబులను చించి కుప్పలోపారజేయక కాల్చి బూడిద చేయుచుండిరి. అయితే పో. మే. జె.గల్ గారి కట్టుచేయ న్నుదించక పోవుట కాలమహిమయే కారణమై యుండనోపని ఊహించెదము. పేపరు చదివినను, భాదీధరించి నను, జే జే లినినను, ఎట్టి ప్రమాదమును ఎన్నటికిని కలుగ

నెరుదు. పాటింక, నిర్లక్ష్యము చేయుటయే, అభినవమునకు
రము నీసించి పోతుట అస్పదమగును. లక్ష్యము చేసిన
యెడల, ఉచితము మరంత అభివృద్ధియగును. దాంట్లోను
పిచ్చిసంకు ప్రేమలు పాటించిన, వాని తలకు తిక్కయెక్కి
మరి వదలును.

“జక్మరాజా” యని ఉపేక్షించిన, తనంతట తాను
నందడి చప్పుడులేక సమితిపోవును. ఇది అనుభవవేద్యము.

ఇందునుగూర్చి వ్యాఖ్యానముజేయ నవసరము
లేదు. పత్రికాపతనమునకు స్వేచ్ఛావకాశములను
తగ్గించుటవలన, పతనానంతరీ ఇంకను హెచ్చును గాని
తగ్గిపోవదు. పత్రిక లయినను, ప్రజాభిప్రాయమునే
వ్యక్తపరుచును. ప్రజలలో జాతీయభావములు
వ్యాపించి, వారిని సంఘటింపజేయుచున్నపుడు,
పత్రిక లున్నను లేకున్నను, ప్రజాభావ ముగిపోవదు.
నిర్మిమిత్ర నిరోధములవలన స్వాతంత్ర్యభావము
అంతరించుటకు మూడుగ, పెచ్చుపెరుగుట తథ్యము.

శాసనసభ్యుల భవ

సామలు రిఫార్మరులపత్రిక ఇటుల వ్రాయుచున్నది:
“వింటరులుగారి యుపన్యాసము గూర్చి
కొందరు శాసనసభ్యులు బడలుమరచినటుల ప్రసం
గింపసాగిరి. ఈ అమాయకులు, మాంటాగూ రెల్ల
పుడును ఇండియాఆఫీసులో నుదురనియు, సంస్క
రణవిధానపు లోపములను వీరు ఎప్పటికప్పుడు సరి
జేయుచుందురనియు, భావించియుందురు. ఇటుల
దలచి సంస్కరణముల విలువ గురించి ఈసభ్యులు
తమకుదాము మోసపోవుటయెగాక, దేశమును
గూడ తప్పుదోవకీర్ష ప్రయత్నించిరి. వారి కిప్పుడు
నిజము చెప్పుబడెను. వెంటనే పిచ్చివారివలె వెంట్రు
కలను ఊడలాగుకొనుచు, గుడ్డలను చింపుకొనుచు,
మనస్సులో నున్నసంగతిని బయటపెట్టిన ప్రభుత్వ
సహాయ కార్యదర్శిని శపించుచున్నారు.”

మేమిదివరకు సూచించినటుల, మాంటాగూ మిత
వాదులు, సంస్కరణ విధానమునకన్నగూడ మాం
టాగూగారిపై ననే ఎక్కుడు ఆక పెట్టుకొని యుండిరి.
సంస్కరణములం దెట్టిలోపము లున్నను, మాంటా
గూగారి యుదారణభావము వలన ఆలోపములు
కప్పిపుచ్చబడునని వారు తలచియుందురు. మాంటా
గూగారు ఇంత త్వరలో తమ స్థానమును వీడెద
రని, వా రూహించియుండరు. మాంటాగూ గారు
త్వరలో వెడలిపోవుటవలన, ఒక లాభమే గలిగినది.
హిందూదేశమునందును, వెలుపలను, సంస్కరణ
ములవలన చేకూరినస్థాన మేదియో వెల్లడి యయి
నది. మితవాదులకు సయితము నిజము తెలిసినచ్చి
నది. వీరిపుడు కేవలము ఉద్రేకమును వెలిబుచ్చి
నంత మాత్రమున లాభ ముండనేరదు. సంస్కర
ణముల వలన త్వరలో స్వరాజ్యము సిద్ధించుట
అసంభవమని వీరికి తెలిసినచో, వానిని విస్మరించి
అందుకొరకు స్వతంత్రప్రయత్నములను సలుపుట
సంభావ్య మగును.

న్యాయకళాశాల

1921-22 సంవత్సరపు న్యాయకళాశాలా
నివేదికను చూచిన, కాలేజిపరీక్షలకు 564 మంది
విద్యార్థులలో 150 మంది జబ్బుపడి పరీక్షలకు
హాజరు కాలేదని తెలియగలదు. ఇందుకు డైరెక్టరు
గారు చింతించుచున్నారు. కాని, ప్రయోజన
మేమి? ప్రస్తుత విద్యావిధానము బాలరు ఆరోగ్య
మును క్రుంగజేయుచున్నది. ప్రధాన పట్టణమున
కందరును గుమి గూడుట చే, అనారోగ్య
మధిక మగుచున్నది. ఆరోగ్యమున కింతటి భంగము
కలుగుచుండునపుడు, ఉన్నతవిద్య బడసినను నేమి
లాభ ముండును? యూనివర్సిటీ, ప్రైవేట్ పరీక్ష
లలో, నివేదిక వత్సరమునందు చాలమంది జయ
మొందిరి. పరీక్షలలో గెలుపొందుటలో, ఎప్పుడును

అదృష్టము కొంత ప్రధానముగ నుండునని కళా
శాలాధ్యక్షులు చెబుచున్నారు. ప్రతివత్సరము
ను ఇట్టి అదృష్ట ముండవని వారి యుద్దేశము.
అదృష్టమునందు సమ్యక్ము, భారతీయవిద్యార్థుల
లో సామాన్యముగ వ్యాపించియున్నది. అట్టి సమ్య
క్మునే ప్రిన్సిపాలుగారు గూడ సూచించుట, విచి
త్రముగ నున్నది. డైరెక్టరుగారు అట్టి సమ్యక్ము
నలగికిరింపక, విద్యార్థులును ఉపాధ్యాయులును
కష్టపడుటచేతనే ఇట్టి ఫలితము చేకూరినటుల
సూచించిరి. ఇందులో ఎవరి యభిప్రాయము
నిజమో లేక ఉభయుల యభిప్రాయములందును
కొంత నిజము కలదో, ఎవరు నిర్ణయించెదరు?

మహాత్ముని నిర్బంధము

గాంధీమహాత్మునియరవాడజయలులో నెటుల
జూచుచున్నారో, అందునుగూర్చి మధురదాసుగారు
తెలిపిన విషయములు నిన్నటిదినము ప్రచురింప
బడెను. మహాత్మునివంటి లోకోత్తరపురుషునియెడ
నెటుల ప్రవర్తింపవలయునో, బొంబాయి ఆధి
కారులు గ్రహింపలేదు. గాంధీమహాత్ముడు ఇతర
ఖయిదీలతో ప్రసంగింప వీలు లేదు. నిరోధముల
వలన, మహాత్ముడు ఉత్తరములను వ్రాయుట అసలే
మానుకొనెను. తన సతీకిని, హిందీ అబ్జాల్ ఖారు
గారికిని మహాత్ముడు వ్రాసిన ఉత్తరములను పంప
రయిరి. మహాత్ముడు తయారుజేసిన పతనీయ గ్రంథ
మును స్నేహితులకు పంపుటకు సయితము నిరాక
రింపబడెను. మహాత్ముడు ఏపత్రికను చదువుటకును
వీలు లేదు. మహాత్ముడిన్ని నిర్బంధముల మధ్యను
తన ధర్మమును నిర్వర్తించుచునే యుండెను. దిన
మునకు మూడుగుంటలు ఏకులదీసి నూలువడుచుచు,
ఇతడు కాలమును పుచ్చుచుండెను. మహాత్ముని
వంటి దేశ నాయకుని కే సామాన్య పౌరజ్యము
లొసగకుండగ, తక్కినవారి సంగతి జెప్పవలె?
ప్రస్తుత పరిపాలనావిధానమునందు పరిస్థితు లింత
కన్నను అనుకూలముగ నుండజాలవు.

బెంగాలు శాసనసభ

బెంగాలు శాసనసభ నిన్నటిదినము ప్రారంభ
మయ్యెను. శాసనసభవారు నిరాకరించిన గ్రాంటు
లను రెండిని గవర్నరుగారు మరల పునరుద్ధరించు
చు, ఇందులకు హేతువును సూచించిరి. గత నవం
బరు 18-వ తేదీనుండి పదియవ ఫిబ్రవరి తేదీవర
కును బెంగాలులో అరెస్టయిన వారిసంఖ్య 9900.
వీరిలో 5282 మందికి శిక్ష విధింపబడెను. 2271
మందికి శిక్షాకాలము పూర్తిగాక ముందే విడుదల
యయ్యెను. 331 మందికి శిక్షలు తగ్గింపబడెను.
క్రిమినలు లాసవరణచట్టపు ప్రయోగమే, ఈశిక్ష
లకు కారణ మని స్పష్టమగుచు సూచించిరి.
బారిసల్ జమీందారు నొకరిని కారవోద్యోగము
లకు రాజీ నీయుడని, కలెక్టరుగారు కోరుటకు
కారణ మెద్దియో సూచింపబడెను. సేనుగుప్త
గారును, గాంధీ మహాత్ముడును బారిసల్ నగర
మున కేతెంచినపుడు, ఈ జమీందారుడు తన
బంధిని వారివాడుక కిచ్చెనట. ఇది ఎంత గొప్ప
తప్పిదమో యూహింపవచ్చును. శాసన సభలు
మరల ప్రారంభ మయినవి. ఉపన్యాసములకును,
ప్రసంగములకును కొడువయుండదు. ఫలితము
మాత్రము ఎప్పటి యటులనే యుండును.

“నేషను పత్రిక”

బొంబాయి క్రానికలుపత్రికకు కొంత కాలము
సంపాదకులుగ నుండిన డి. అఫ్ సనుగారి సంపాద
కర్తవ్యముక్రింద, లాహోరులో నూతనజాతీయవాద
పత్రిక యొకటి ఇంగ్లీషులో ప్రకటింప బడు నని,

వార్త యొకటి చెబుచున్నది. స్వరాజ్యోద్యమ
మును వ్యాపింపజేయుట కీకాలమున ఎన్నిపత్రికలు
వెలువడినను, ఎక్కువ యన వీలుండదు. నూతన
పత్రిక, పంజాబు కొరంతను తీర్చునని నమ్మెదము.

స్థానికవార్తలు

తపాల ప్రకటన:—పూర్వమును పంపబడు జాబు
లు జూలై నెల 8 వ తేదీ సా సంతకాలము 7 గంటలలో మ
ద్రాసు జేసాలు పోస్టునందు పోస్టుచేయవచ్చును.

చెన్నపురి ఆరోగ్యము:—జూలై నెల 1-వ తేదీతో
అంతమొందిన వారములో యెయ్యింటికి 16 వ.తున మరణించిరి.
మతూచికము 20 మందికి సోకి. 15 వంది మరణించిరి. ఇతర
జ్వరములకల్ల 39 మంది మరణించిరి.

శ్రీరామ పట్టాభిషేక మహోత్సవము:—

చెన్న పట్టణము ప్రాంతాంతరేట రామానుజమాటం వీధి నెం
4 రు గల స్థానమున కేపు రాత్రి 8 గంటలకు బ్రహ్మశ్రీ,
వెంకటాచార్య వాల్మీకిదాస జయరామకృష్ణుల వారిచేత నదరు
పట్టాభిషేక ఘట్టము సుస్వరమైన గానములతో నానందనింప
బడును.

ఇండియనుబాంకి:—ఈ బాంకివారికి జూలై 30 వ
తేదీతో అంతమొందిన ఆర్థ పంకజ్యములో రూ 188257-9-6
నికరలాభము వచ్చింది. అసగా వామాసా చూచిన మూలధనము
పై నూటికి 22 శంతున లాభము వచ్చిందని చెప్పవచ్చును.
మొత్తమున రూ 265831-11-6 లాభము వచ్చినది. రూ
227574-5-0 ఖర్చు అయినది.

శ్రీ పుండరీక వరదసభ:—

చెన్నపురి బాక్స్ గోవిందప్పనాయనివీధి, 62 వ నెంబరు ఉమ్మడి రామ
య్యశెట్టి, గురుస్వామిశెట్టి అందు కంపెనీవారి కార్యాలయ
భవనమునందు కీర్తి శేషులైన పండిత టి. లక్ష్మణాచార్యులవారి
శిష్యు లగు బ్రహ్మశ్రీ వి. కృష్ణాచార్యులకల్ల రామాయణకథా
పలికుందలి శూర్పణఖా విరూపక్షరణము అను కథను 5-7-22
వ తారీఖు రాత్రి 8 ఘంటలకు వారికిధ జరుపబడును. భక్త
వరులందరను విచ్చేయ ప్రార్థితులు.

చెన్నపురి అన్నదానసమాజము:—

కడవిన 15
దినములలో యాక్రిందవిధమున అన్నదానములు జరుపబడెను.
టి. కళాపతిశెట్టి. పి. చెంబల్యరాయ శెట్టిగార్లు 500 మంది
వీదలకు అన్నదాన మొనగిరి. జి. శ్రీనివాసులుశెట్టి, డేకు
శంభుమాధుశెట్టి, పూటుకూరు నారాయణశెట్టి, యస్. మురు
గేశపిళ్లై, అణ్ణామలెప్పిళ్లై, గులాబుకోటూరి, చిన్ని వ. సింహులుశెట్టి,
లక్ష్మణు కృష్ణయ్య శెట్టిగార్లు ఒక్కొక్కరు 100మంది వీదలకు
అన్నదానము గావించిరి. యస్. నందలూరుశేట్, వి. దొరస్వామి
నాయుడు, గురుపూడి సుబ్రహ్మణ్యంశెట్టి, కె. రామస్వామి
పిళ్లై, సి. కుబ్బరాయ శెట్టిగార్లు ఒక్కొక్కరు 50 మందికి అన్న
దాన మొనగిరి. సమాజపు నిధి కడివే బాదాపు 800 మందికి
అన్నదానము గావించబడెను.

బిద పాఠశాలలసంఘము

సంఘపు కార్యదర్శుడు టి. వి. వరదాచారిగారు
ప్రకటనార్థమే యాక్రింది విజ్ఞాపనను పంపుచున్నారు:—

ఈ సమాజపు కడవిన 8 సంవత్సరపులెక్కులను పరికిరిం
చిన ఆర్థిక పరిస్థితు తెలి అసంతృప్తికరముగ నున్నవో తెలియ
గలదు. సామాన్య ప్రజలయందు విద్యను వ్యాపింపజేయుటకును,
సంఘసేవయందును యీ సంఘమునా రెట్టిపనిని చేయుచున్నా
లో ఎల్లరకు తెలియును. కలకల కణ్ణుల శెట్టిగారి మరణమువల్ల
యీ సంఘమునకు గొప్ప నష్టము కలిగినది. ఆసమయమున కే
బరు కమిషనరుగారు బౌదాధ్యమతో సహాయపడవలసిందే
దాదాపు నాలుగు పాఠశాలలను మూయువలసియుండెడిది. ఈ
సంఘమువారికి రాజకీయభేదములు గాని బాతి కర్మభేదములు
గాని లేవు. కావున ఎల్లరు సంఘమువారి ఉద్దేశములు కొన
సాగగలండులకై తగు ధనసహాయము చేయవలయునని ప్రార్థిం
చుచున్నాను.

దేశీయ వార్తలు

పంజీత మోతీలాలు నైహూగారి ఉపన్యాసము

కడలూరు చెరసాల - ఇగ్నాటియసుగారి లేఖ

ఆజ్ఞోల్లంఘనసంఘము - లాహోరులో విచారణ - శ్రీమాన్ కస్తూరి రంగయ్యగారిని నియమించుట
సూరతులో మహమ్మదీయులకు శరణాలయము - ఒక మహమ్మదీయప్రముఖును 40 లక్షల నిచ్చుట
లాహోరులో మొక క్రొత్త జాతీయ అంగ భాషాదినపత్రిక - బొంబాయి అల్లరులు - నవ్వపరిహారము
మద్యనిషేధము - నయిరుటాలులో గొప్పసభ

ఆంధ్ర రాష్ట్రము

భీమవరములో 9-వ తేదీని నాగేశ్వరరావు, మధురాదాసుగార్లు ఖద్దరు పరిశీలనము చేయుట

ఇచ్చిమ గోదావరిమండల కాంగ్రెసుసంఘసభ - భీమవరములో 9-వ తేదీని జరుగుట

కడలూరు చెరసాల.

డబ్ల్యు. పి. ఇగ్నాటియసుగారి వివరణము.

వదలుటకు కారణము.

నేను శిక్ష ననుభవించుకొనిన కాలపరిమితి పూర్తి కాక మునుపే నన్ను వదలుట యిట్లు జరిగినది. నాతోపాటు విచారణచేయబడి టిండిన 50 తా న మ గారి యొద్దకు నావద్దకు జోకనాడుదయమున కారాగృహాధ్యక్షి వచ్చి ఆనాడు మధ్యాహ్నము సంతానంగాని జూలై 1 వ తేదీని నన్ను గూడ చదువరిని చెప్పెను. శిక్షలను పునర్విచారణ చేసిన వ్యాపక ధిషణి అట్లు తీర్మానించెనని తరువాత విడుదల కారణము తెలిసినది. నన్ను నెవ్వెందు 18 వ తేదీని వదలవలసి యుండెను. అప్పటికి హిందీభాషాభ్యాసమును పూర్తిచేయుటకు నేను శుక్లమింకొంటిని. ఈలోగానే వారు పొమ్మనుటకు నడుచు కభ్యంతరము కలిగినది. ఎటులైన వారు పొమ్మనవుడు పో. తీరునా?

కడలూరు జయిలులో 190 వందల రాజకీయకైదీలు వ్నారు. వారందరును చెన్న రాజధానివారే. వారిలో 95 వీడ్డములోపు వయసువారి సంఖ్య హెచ్చు. వారిలో ధంకులు సామాన్యసంసారులు బీదలుకూడ గలరు. అందరను ఒక్క రాష్ట్రమువారే. అందరును ఆ సహాయ వాదు లే గా న ఆ వ్యోగ్య తీవ్ర బల మైనది. జాతి మతి వికృత లేనేలేదు. సంపూర్ణ సోదరభావము పెంపొందినది. శిక్షల ననుభవించుచున్న కొందరి శిక్షితులకు మనోబలమును దృఢం కల్పమును హెచ్చినది. ఈ ప్రభుత్వ కైదీని మార్పులనను పట్టుకల తీవ్రముగా నన్నది. శిక్షితు లందరును శ్రమచేమి యును తెక్కచేయక కష్టపడి చేయవలసిన పనులను నిబంధనల ప్రకారము నెరవేర్చి పిమ్మట కలసి మెలసి శుభకర్మతో ప్రార్థన పుచ్చుచున్నారు. వారిలో నొక్కరునుగూడ ప్రాణ మున్నంతరము ఆసహాయోద్యమమును పరిత్యజింప రని నిశ్చయముగా చెప్పగలను.

అహారము

అహారము సామాన్యముగా పరి అన్నము కొరంబు. మేస్త్రీలు వుత్తరువు ప్రకారము ముగ్గురు నలుగురికి మాత్రము పోడి అన్నమును పెట్టుచున్నారు. వైద్యుని సిఫార్సు గల వారికి గోధుమలు, వజ్జి, నెయ్యి, నిమ్మపండ్లు యిచ్చెదరు. మొత్తముమీద తిరుమనాద్రిలో కంటే కడలూరులో భోజన సదుపాయము బాగున్నదిగాని యింకను బాగుచేయుట కవకాశము కలదు.

ఉద్యోగులు

కడలూరు జయిలులో ఉద్యోగులందరును భారతీయులు. వారు జయిలునిబంధనలను మక్కువకీక్కిగా జరుపవలెనందురు. ఏమాత్రమైన మార్పులకు వారికి ధైర్యములేదు.

రసూల్గొండనుండి వచ్చినవారు.

జర్జరు అసహాయవాదులను రసూల్గొండనుండి కడలూరుకు జూను సెలారంధమున మార్చిరి. వారు ప్రయాణము చేయుట కర్హుని రసూల్గొండలో డాక్టరు చెప్పగానే వారిని రసూల్గొండనుండి బంధువులకు నడిపించి తీసికొనవచ్చిరి. వారు 52 మైళ్లు నడచిరి. మేసెల 27 వ తేదీ మధ్యాహ్నము 9 గంటలకు రసూల్గొండలో బయలుదేరిరి. వారు 39 వ తేదీ రాత్రి 7 గంటలకు బరంపురము చేరిరి. మొత్తము 9 కోటల 4 గంటలు వారు కాలినడకను ప్రయాణముచేసిరి. రసూ

ల్గొండనుండి బరంపురముకు మోటారు బస్సులు ఆదైత తిరుగుచున్నను గూడ వారి నట్లు నడిపించిరి. కోజుకు 9 గంటల వంతున వారు నడచిరి. అనేకసార్లు మోటారుబస్సులు తమప్రక్కనుండియే పోవుచుండెనని వారతీవినముగ నాతో చెప్పిరి. ఉదయము 5.30 మొదలు 10.30 వరకును సాయంకాలము 5 మొదలు 7 గంటలవరకును వారు నడుచుచుండిరి. పగలు 11 గంటలకు అటుకులు తెల్లము, రాత్రి 7 గంటలకు ఆ నన్ను మువారికి పెట్టుచుండిరి. ఆ సాగ్గుకు వచ్చు సరికి వారిలో ముగ్గురు నడువజాలరని డాక్టరు చెప్పెను. ఒకబండి కుదిర్చి గాని అబండికుదువు డాక్టరు మయ్యెను. గాన నడుచుటయే సాఖ్యుని వారు బండిదిగిరి. 29 వ తేదీ రాత్రి వారు హింజిలకుట పోలీసుస్టేషనులో నాగిరి. అచట వారికి అటుకులనుపెట్టి వారిని 6 గురిని అదివరకచటన్నయింకొకని ఒకచిన్నగదిలోపెట్టి తాతాళము వేసిరి. (8+9 అడగుల గది.) దాని తలుపుకు యిసుప టా సలున్నవిగాని ఆతలుపు ఇంకొకగదిలోని కున్నది. ఆ రెండవ గదికి మాత్రము చిన్నకిటికీ కలదుగాని వారున్నగదికి కిటికీ లేనేలేదు. ఆరెండవ గదికి కర్ర తలుపులు మూసి తాళము వేసిరి. అచిన్నకిటికీలో నుండి గాలి వారున్న లోపలిగదిలోకి రావలెను. అది తప్ప వేరువారి లేదు. ఆగదిలో సగభాగంలేదు. పావురముల కట్టలు మలమూత్రపాత్రల దుర్గంధము. వారందరికి ఒక్కచేపాప వారి గదికి రెండుచిన్నకన్నములు మాత్రముండెను. వారు ప్రార్థింప గా రెండవగది కిటికీతలుపు తెరచియుంచిరి. గాలి లేదు. పండు కొన తావులేదు. వారికి నిద్ర ఎట్లుపట్టును? వారు తెల్లవారువరకును తలుపుయొద్దనే జాగ్రత్తముచేసిరి. తెల్లవారగనే 5-30 కు భోజనములేకుండనే వారిని నడపించిరి. బరంపురము చేరుకొని వారిలో వికారి నిరణహాతా గారికి గుండెలో నొప్పి ప్రారంభమైనది. అచట వైద్యపరీక్ష లేకుండనే ఆ మరునాడే వారిని రైలులో కడలూరుకుపంపిరి. వారు కడలూరు చేరుకొని అందరి కినిదగ్గు 1 వాణి ముగ్గురువ్యాధులు ప్రారంభ మయ్యెను. చూత గా గారు ప్రబలమగు జ్వరముతోనే కడలూరు వచ్చిరి. వెంటనే వైద్యశాలలో నుంచిరి. గాని గంటగంటకు హాతాగారికితి ప్రమాదకరమయ్యెను. న్యూమోనియా ప్రారంభమైనది. ప్రాణసంశయము కలిగినది గాని చిరకాలము జీవించెను. ఈసంగతు లింతవరకు పత్రికలలో వెలువడలేదు. దొరతనమువారిత్రైవ తెలిసియుండనో లేదో? వైద్యవిషయమున చెరసాలలలో సమర్థులగు డాక్టరుల నుంచదగును. కోగుల విషయమై అధికమగు శ్రద్ధను చూపదగును. ప్రమాదకరములగు వ్యాధులలోనైన ప్రతిష్ఠాశీలకు డిప్యూటీ స్టేషు రావలెనని చూడక వెంటనే అసహాయ వాదులకు డాక్టరులచే చికిత్స చేయించుట మంచిది. వారమున కొంసా యథాధర్మములను తెలుపు పత్రికా ప్రతినిధులను చెరసాలలకు రానిచ్చునుండినచో నిజము తెలియుచుండును. లేని పోని పదంతులు బయలుదేవు.

కటికనేని వేంకటరామారావు గారు

కటికనేని వే.కట రామారావు టి. రామమూర్తి (వేంకటగిరి) గార్ల కడుతున వారిని విడుదలచేయవలె నని నెల్లూరు వజ్జి : జ్య ప్రి పంపురుని తెలిసి అట్లు పంపగూడదని పత్రికలద్వారా ఆ వజ్జి ప తెలుపవలెనని వారిద్దరును నన్ను కోరిరి.

ఎ. గోవిందాచార్యులుగారు

వీరు కొంతకాలమునుండి కీళ్ల నొప్పులు క్షయమున్నగు తీవ్రవ్యాధులచే బాధపడుచున్నాడు. ఆయన ఆరోగ్య మేమియును బాగు లేదు. ఆయన దినదినము కృశించిపోవుచున్నాడు. రాజమండ్రి జయిలులోను యిప్పుడు కడలూరు లోను గూడ ఆయనను ఎప్పుడోను వైద్యశాలలోనే యుంచుచున్నాడు. ఆయన జీవించుట కష్టమని అభిప్రాయపడిరి. ఆయన పూచీకత్తు నిచ్చిన వదలివేసెదరుగాని అట్లు పూచీకత్తు నిచ్చుట కాయన యొప్పుకొనదు. జయిలులోనే చనిపోయెదననుచున్నాడని ఇగ్నాటియసుగారు స్వరాజ్యపత్రికకు వ్రాసిరి.

* * *

ఆజ్ఞోల్లంఘనవిచారణసంఘము

లాహోరు చేరుట

లాహోరులో విచారణ

3 వ తేదీ ఉదయమునకు సంఘమువారు లాహోరు చేరిరి. కొంతసేపు విశ్రమించి ఆనాడే ప్రాధెనరు రుచిరాంగారి గృహమున విచారణ ప్రారంభించిరి.

పంజాబు రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు కార్యకంఘ సభ్యులును, దునిచందు, డాక్టరు గోపీచందు, ప్రాధెనరు రుచిరాంగ, సంతానముగార్లును మరొకందరును సాక్ష్యమిచ్చిరి. విచారణరహస్యముగనే జరుపబడెను. సంఘసభ్యులు రైలులో రాగానే, పోరులు రైలు స్టేషనువద్ద వారికి స్వాగత మొసగి యూరే గింపుతో వీధులవెంట తీసుకొని వెళ్లిరి. 3 వ తేదీ సాయంకాలము బహిరంగగభ జరుగును పండిత మోతీలాలు నైహూగారు మున్నగువారు ప్రస్తుత రాజకీయ స్థితినిబట్టి యుపన్యసించెదరు.

సరోజినీదేవిగారి స్థానమున కస్తూరి

రంగయ్యగారిని నియమించుట.

ఆజ్ఞోల్లంఘన విచారణ సంఘమున నేటి బహిష్కారి స్థానమున నియమింపబడిన సరోజినీదేవిగారసన్నతకచే రాజాలక పోయినందున ఆస్థానమున చెన్న పురిలో హిందూపత్రికాధిపతి యగు శ్రీమాన్ కస్తూరిరంగయ్యగారిని నియమించిరి.

* * *

లాహోరులో క్రొత్త

జాతీయవాదపత్రిక

అంగభాషలో శ్రేష్ఠముగు దినపత్రిక

ఉప్పుగారు సంపాదకుడు

లాహోరులో క్రొత్తగా "నేపను" అను పేరుతో అంగభాషలో శ్రేష్ఠముగు నొకదినపత్రికను నెవ్వెందునెల 1 వ తేదీనుండి ప్రకటిండుటకు నిశ్చయింపబడెను. మొదట కలకత్తాలో "లకరాను" పత్రికకును పిమ్మట బొంబాయిలో "భాంజే క్రానికలు" పత్రికకును సంపాదకుడుగానుండిన డి. జి. ఉప్పుగారి నేపనుపత్రికకు సంపాదకుడుగా నియమింపబడెను.

* * *

వెనుకటి బొంబాయి అల్లరులు

సొత్తు నష్టము

నవ్వపరిహారమును కోరుట

నవంబరునెలలో యువరాజు వచ్చినపుడు బొంబాయిలో జరిగిన అల్లరులకలన కలిగిన నష్టమునకు 28,69,000 రూపాయలు పరివారము కోరుతు 256 గురు బొంబాయి ప్రధాన రాజధానిమేజస్ట్రేటుకు పిటిషనులు పంపిరి. మరణమునకు ముగ్గురును, ప్రబలగాయములకు 42 మందియు, సొత్తు నాశన మైనందులకు 211 గురును నవ్వపరిహారమును కోరి 6,48,000 రూపాయలు నవ్వపరిహార మిచ్చునట్లు మేజస్ట్రేటు తీర్పుచెప్పెను. ఈభర్త అల్లరులలో చంపబడినందులకు డోవార్షి కలికి లక్షరూపాయలును, ట్రాంబండ్లు నష్టమైనందుకు బాంజే ట్రాంవే కంపెనీవారికి 62000 ను ఆ మొత్తమునుండి యియ్యబడును.

* * *

ఒక వివాహము

ఖద్దరు మధు పర్కములు

గాంధీచరిత్రము హరికథాకాలక్షేపము

నానలముతాలూకా తేనెనడిగో స్వామిసాధ జోషి (పూనెలోటం) గారి కుమారుడు గణేశంగారికి వివాహము జరిగినది. వరుడు ఖద్దరు మధుపర్కమునే ధరించెను. పెండ్లిగా రాజారాం భాగవతులుగారు గాంధీమహాత్ముని చరిత్రమునుబట్టి హరికథాకాలక్షేపము చేసిరి.

నైనటాలులో మద్యనిషేధకసభ

అన్ని పక్షములవారు సువస్థ సమితులు

కొంట్లలో యిండియన్ క్లబ్బు భవనమున యీ నెల 2 వ తేదీ ఆదివారమునాడు లాల్ నాథ్ కిరీస్ గారి అధ్యక్షత క్రింద మద్యనిషేధకసభ జయప్రదముగ జరిగినది. "మద్యపానమును వీలైనంతవరకు తగ్గించి దానివలననే మోయుగా రాబట్టగలగంత ఆదాయమును రాబట్టవలె" నను ప్రభుత్వమువారి సెనుకటికర్తయ్యను 10-3-22 వ వారు ప్రకటించిన కొత్త పద్ధతయనుగుడ విధులను యెత్తును. వైద్యుడు బొంబాయి నిమిత్తము కోర్కెను తప్ప సరియైనదిలకును మద్యమును చేయరాదు, విక్రయించరాదు. నిషాపానీయములను నితర నిషాపనీయముల వేసి త్రాగరాదు, తినరాదు. నిషాపనీయములను దొంగతనముగా రాబట్టినవలసిన స్థితి కలిగినది సంద్యక్త రాష్ట్రముల దొంగతనమునకు తెలుపుట తీర్మానములను. వీనినిగూర్చి అభ్యుత్పాదకు, రికరెండు బి. టి. బెడ్జీ, రికరెండు జే. పి. కె. టి. పండిత గోవింద బాబుబాబోషి (కటిక) గా రద్దీ పంపించిని లోని నుండి తంతివార్త వచ్చినది.

ఒక ముక్తియారుపై కేసు

అక్రమబోధనము

ముక్తియారు తుమాపణ తెలుపుట

మీరటు మండలమున ముక్తియారుగా పనిచేయుచున్న పండిత ఘోషిరాం గారు గత ఆగష్టు నెలలో అక్రమవిషయములను బోధించెను. కొందరు రైతులు భూములను భూస్వాములకు వశపరచువలె నని కోర్కెవారు తీర్పు చెప్పిననుగూడ ఉద్యోగులు బలవంతముగ గంటిపేసి అక్రమించుకొనువరకును గూడ భూములను వదలగూడదు. వీలైనంతవరకు దొంగతనముల నెదిరించవలెను. నిజమైనను కాకున్నను జమీనుదారులపై తరుచు కేసులను తెచ్చుచుండవలెను. అని ముద్దాయి చాలసభలలో సుపర్యసిండుటయేగాక అందులకు భవముగూడ సమకూర్చునని అతనివారు అలహాబాదు హైకోర్టులో కేసుచేసిరి. కేసు విచారణ 3 వ తేదీని జరిగినది. ముక్తియారు తుమాపణ చెప్పెను. వ్యాజ్యములు కేసు కొట్టివేసిరి.

సిన్హా ప్రభువుగారి ఆరోగ్యము

కంగడేశపు సంచీవిని పత్రిక వల్ల (వాయుచున్నది:— సిన్హా ప్రభువుగారికి ముఖ్యముగ అజీర్ణము నిద్రలేమి— ఈరెండు రోములబాధ విశేషముగ నుండెను. ఇటీవల ఈబాధ కొంత తగ్గెను. డాక్టర్ల సలహామీద అతడు సంత్రాస్టాకోగ్యమును పొందుట కాంగడేశమునకు వెళ్లెను. అతడొక్కొక్కసంరక్షక కాలలో నిసిండుచుండెను. కొంతకాలముగ ఈబాధ తిరిగి ప్రారంభించినది. రోగుల సంరక్షక కాలలో చాల సుఖముగ నుండుట లేదని అతడొక మిత్రుని కి వ్రాసెను. బంధువులలోగూడ నూటాడుటకు వైద్యుడు సలహాసంకల్పించి అతని సోదరుడు, భార్యతో ఒకగంట సేపువైగా మాట్లాడినాడు. సిన్హా ప్రభువు ఈదేశములో చేపలకూరను అన్నము లోపేసికొని భుజించుచుండెను. ఈభోజనమచ్చటదొరకుదు. స్వగృహములో శిశుముగ మరణించుట ఆత్యుత్తమముగ నంకునని ఆతడిప్పుడు తలపోయుచున్నాడు. త్వరలో ననిబంధుమిత్రాదు లకిని కలకత్తాను పిలుచుకొని వత్తురు. అతనిదేశాస్థితి బాగుగ లేదని మాటచెలియుచున్నది.

పశ్చిమగోదావరి మండల కాంగ్రెసుసంఘసభ

భీమవరములో జరుగును

9.7-22 ఆదివారము

ఆనాడే ఖద్దరుసంఘపరిశీలనయు జరుగుట
పశ్చిమగోదావరి మండల కాంగ్రెసుసంఘసభ కోల్చూరులో జరుగునని యిదివరకు ప్రకటించబడెను. కాని యీ నెల 9 వ తేదీ ఆదివారమునాడు భీమవరములో శ్రీమంత్ కాళిదాసుని నాగేశ్వరరావు, మధుర దాసుగార్లు ఖద్దరు పరిశీలనము జరుపుదురు గాన మండల కాంగ్రెసుసంఘము గూడ భీమవరమునందే 9 వ తేదీ ఆదివారమునాడు మధ్యాహ్నము జరుపుటకు నిశ్చయపరచినది ఏలూరునుండి తంతివార్త వచ్చినది.

రాటపు నూలు

శ్రీయత ఆ. కుమారస్వామిశెట్టిగారు మా కిట్లు వ్రాయుచున్నారు:—
పగిరములో ఎన్నియో రాటములపై నూలు వదులబడుచున్నది. ప్రతిరోజు ముపు టు రోడునడల కాంగ్రెసు కార్యలయమువారి సూచన కొనుమండిరి. ప్రతిమువారు కొనకుండుచుచే కొందరు దుర్మనాసు లకుచున్నారు. రాటపునూలు కొనుటకు తగిన పన్నులును చేయబడుచున్నవి. గాన అందరు రాటముపై ఆధికముగ నూలుగడికి దేశీయోద్యమభివృద్ధి తోడ్పడవలయు నని కోరుచున్నాను. ఈక్రింద పేర్కొనినవి సంఘములవారు రాటపు నూలు కొనెదను.

- (1) సరస్వతి సంఘము, 28 పిడారియారు కోవిలపిడి బాట్టలపురు (2) స్వరాజ్య స్వదేశి ప్రోత్స, 8 బ్రాడ్వే (3) మహాత్మా ప్రోత్స, 8 బ్రాడ్వే (4) రాంజీ కల్యాణజీ కంపెనీ, కాలపిడి, సాహుకారుపేట.
  - (5) కాంగ్రెసు ఖద్దరు యంత్రాలయము, నారాయణ స్వామి కామకరుపిడి, పులియంగోపు.
  - (6) ఇనాందారు ఆబ్దులు రహిమాన్ సాహెబు, 14 థాకరుపిడి పశువాకము.
  - (7) హిందీప్రచార కార్యాలయము 58/54 బిగ్ ప్లీటు తిరు: లిక్కెణి.
  - (8) మైలాపూరు పీఠింగు ఇన్స్టిట్యూటు, (భావ్యం అయ్యంగారి ఇంటియెదుట) మైలాపూర్ క్లబ్.
  - 9) బి. యం. టి. ఆర్. ఆర్. పీఠింగువచ్చు, 68 డి. మెల్లొనుగోడు పెరంబూరు బారక్కు.
- ఈక్రింద పేర్కొనబడిన స్థలములలో నూలు ఇచ్చిన గడ్డలు తయారుచేయుట ఇయ్యబడును. (1) సరస్వతిసంఘము (2) మైలాపూరు పీఠింగు ఇన్స్టిట్యూటు. (3) బి. యం. టి. ఆర్. ఆర్. పీఠింగువచ్చు.

వాతావరణ స్థితి

1922-23 సంవత్సరం జూలై నెల 4-వ మంగళవారము.

జిల్లా ముఖ్య కారములు	గత 24 గంటలలో అత్యధిక ఉష్ణోగ్రత	గత 24 గంటలలో అత్యల్ప ఉష్ణోగ్రత	గత 24 గంటలలో వర్షము	గత 24 గంటలలో గాలి వేగము	గత 24 గంటలలో గాలి దిశ
విశాఖపట్నం	82.8	76.6	0.84	31.46	...
పూర్ణ జేరు	85.6	75.7	0.27	22.24	1.07
స్త్రీపురు ద్వీపము	...	...	...	...	...
రైమండు ద్వీపము	86.5	77.8	0.10	18.59	8.07
సాగరు ద్వీపము	89.4	...	...	21.92	8.86
గోపాలపురం	89.5	81.1	...	5.11	2.03
కోల్చాట్	80.2	70.3	0.20	6.09	4.40
విశాఖపట్నం	95.2	83.1	...	1.74	8.67
కాకినాడ	80.4	79.0	...	2.98	2.50
మచిలీపట్నం	91.8	77.2	0.10	2.79	2.86
గుంటూరు	100.4	76.5	0.12	4.05	1.28
నెల్లూరు	96.4	83.1	...	1.71	0.15
మద్రాసు	98.4	79.6	0.08	2.23	0.11
కడప	92.7	76.2	0.25	0.92	0.97
కాకతీయు	98.8	77.8	...	1.97	0.41
పాంచుగ	91.3	78.9	...	0.08	0.17
క్రిందకోమరీ	98.1	77.6	...	2.27	...
కోల్చాట్	83.9	74.4	0.04	11.28	2.50
తిరువేంగళము	14.9	71.9	1.45	18.11	8.81
కోచ్చిన్	81.4	72.7	1.20	33.87	1.24
కాల్కట్టు	76.8	72.8	2.81	33.63	4.70
కుంగూరు	78.1	70.2	3.32	45.16	8.25
మిర్ కాబ	68.8	60.0	1.35	31.75	1.02
కోల్ వాక్	...	...	...	...	...
రత్నగిరి	83.1	73.7	3.75	49.67	...
కొంబాయి	86.1	75.6	1.32	29.85	7.50
హైదరాబాద్	93.6	72.1	0.11	2.40	2.88
రై మారు	95.8	72.1	...	2.07	1.91
అనంతపురం	94.8	65.1	...	1.23	0.76
బళ్లారి	93.3	74.9	...	0.19	2.00
బీర్ నూరు	93.1	75.8	...	0.86	2.71
కడప	93.4	80.6	...	1.75	1.67
హైస్కాన్	75.2	63.8	0.02	1.95	2.56
తిరుగురూరు	80.3	65.4	...	3.86	0.09
కోల్ కనార్	62.5	53.7	0.18	4.73	0.20
ఉదకమండలము	68.0	51.2	0.12	5.05	2.94
కోయంబత్తూరు	81.5	69.4	0.05	1.10	0.58
యేలూరు	95.0	79.0	...	3.93	1.27
కలము	84.3	71.5	...	5.55	2.10
తిరుమనాపల్లి	97.5	78.4	...	0.61	1.05
కరుక్కోటై	95.4	75.1	0.40	1.56	0.17
కుదురి	96.4	77.9	...	2.80	1.13
అయినల్వేలి	...	...	...	0	0.65

సి. చెంగల్వరాయ మొదలియార్

వాతావరణ కార్యదాత.

గుంటూరు గ్రామమునసబులకు విజ్ఞప్తి
ఈ నెల 7 వ తేదీని గవర్నరుగారు మనజిల్లాను సందర్శించెదగన్నమాట మీ కందరకును తెలిసిన విషయమే. మనము అసహాయవాదులను కామని తెలియజేయుటకేమియే మంచిసమయము మనము
ప్రభుత్వమువారితో ఉత్సాహముగ తోడ్పడువార మని నచ్చజెప్పవలెను. మనము అసహాయవాదులుగ నెంచబడుటచే మన ఉద్యోగపు వారసత్వపు హక్కులు డిస్ట్రిబ్యు మేజిస్ట్రేటు హస్తాంతరము చేయబడినవి. కాన మనము గవర్నరుగారి యెడ విశ్వాసమును జూపుచు ఆ య న గౌరవార్థము, నాడు బి. ద. ల. కు అన్నదానము జేయవలెను. మనము బహిరంగసభలో ప్రజలయెడ గవర్నరుగారికిల ప్రేమను తెలియజేయవలయును. అనాదినుండి మనము ప్రభుత్వ క్రితే రితులపై యున్నవారము. మీరు సంతోషపూర్వముగ మీ విశ్వాసమును జూపుటకు ఏమిచేయవలయునోన్నది మీ తాస్మా రు న కు తెలియజేసి ఆ సంగతిని గవర్నరుగారికిగూడ తంతిమూలకముగా తెలియజేయవలెనని బింగళునుండి పి. వి. కృష్ణయ్య చౌదరిగారు తంతిపేరిరి.
గవర్నరుగారు పించు దీసికొనుటచేసి నుబ్బన్న గారు మైనూరు చీపుకోట్ల జడ్జిగ నియమించబడిరి.

పూర్వము పోలీసు డిప్యూటీ ఇన్స్పెక్టరు జనరల్ గారు నున్న డిగ్రీ పి. డి. నాల్గు గారు పిచ్చివాడని లాహోరు డిస్ట్రిక్టు మేజిస్ట్రేటు తీర్మానించెను. అత్యున్నత దొనాల్గు గారు హైకోర్టునారికి అప్పీలు జేసినారు. డిస్ట్రిక్టు మేజిస్ట్రేటు ఉత్తరువుతో సంబంధము కలుగజేసికొనుటకు తమకు అధికారము లేదనియు డిస్ట్రిక్టు జడ్జిగారికి అప్పీలు జేసికొనవలయునని అప్పీలును కొట్టివేసిరి.

నోటీసు
మహారాజరాజేశ్వరి
నంద్యాల డి. ము. కోర్టులో
స్కాలు నెం 125/1922.
వాదకులు:- బమ్మ దీనయ్య వర్రెయ్య.
ప్రతివాది:- పాలూరు ఆమ్యయ్య సుమారు 50 యేండ్లు, 50 డిగ్రీ పేరు మద్యతేటి వైశ్యకులం. కొత్త పేరు గ్రామం, బసగానిపల్లె స్టేటు.
ఈ దావా విచారణకు 24-7-1922 తేదీన వాయిదా కోర్టువారు నిర్ణయించియున్నారు. (195)
ఓ. సుబ్రహ్మణ్యము, పీఠకు.

నోటీసు
కురుక్షేత్రసంగ్రామము
1922-23 సం. ఇంటర్మీడియేటునకు పరీక్షయ గ్రంథము.
ఇందు పాండవులకు రాజ్యాధికారము లేమి నిర్ణయించబడినది. నెల 1-0-0.
శంబుకవధ (నాటకము)
(ఉత్తర రామచరిత్ర)
రామా నాణముపై నత్యధ్యతమకు వివరము. ముప్పది పుటల పీఠిక. రామాయణ యధికాలము నిర్ణయించబడినది. పెక్కు నూతనాంశములు సమీక్షకముగా చేయబడినవి. రామాయణకథ నెడిగినవా రెల్లం జయవరదగిరి. నెల 0-12-0. వలయువారు: వైతు ప్రెస్, మారెన్ పేట, తెనాలి. (గుంటూరుజిల్లా) (195)

నోటీసు
తెనాలి డి. ము. కోర్టు పయిర్
S. 661/20 య 21
వాది: త్రిపురవల్లు సుబ్బారాయుడు.
ప్రతివాది: వాసిపల్లి గుర్వాచెట్టి భార్య వీరమ్మ.
"ఈ నెంబరులో ప్రతివాదిమీద వాది తెనాలి డిస్ట్రిక్టు ముఘము కోర్టులో జస్టిస్ పైని వేలం నిమిత్తం వాంటు అమలు జరుపుచున్నాడు. ఇదరు వేలం అమలులో ప్రతివాదికి నేల్ నోటీసు నిమిత్తము 17-7-1922 తేదీకి కోర్టువారు వాయిదా దయచేయించియున్నారు. గతక యిందుగవయయ అతేపణ అన్నయెడల తేదీన సదరు కోర్టువాకి తెలియజేయకొనేది." ఎల్. రామకృష్ణయ్య, వాది తరపు పీఠకు.

గుజరాతు విద్యాపీఠము

ప్రథమ పట్టప్రదాన మహాసభ

ఆచార్య గిద్దానిగారి ఉపన్యాసము

ఇటీవల జరిగిన గుజరాతు విద్యాపీఠ పట్టప్రదాన మహాసభయందు పట్టభద్రులకు పీఠ మొంగుచు ఎ.టి. గిద్దానిగారి వినయముగా ఉపన్యాసము యీ క్రింద ప్రకటింపబడినది:—

పదవినిమిదిమాసములు క్రింద గాంధీ మహాత్ముడు గుజరాతు మహావిద్యాలయపు ప్రారంభోత్సవమున పలికిరి. ఈ విద్యాలయపు మొదటి పట్టభద్రులను ఆశీర్వాదించుటకు మహాత్ముడిని తేలుచున్నది మన యరదృష్టము. మహాత్ముడు కారాగృహమునండి వచ్చునదికి మీరు త్యాగబుద్ధిగలవారై సేవామర్మలై యున్న వారు అధికముగ గౌరవించెదరు.

ఇది యీ విద్యాపీఠపు ప్రథమ పట్టప్రదాన మహాసభ. పట్టభద్రులకు యీవిద్యార్థులు యీ మహావిద్యాలయమునకు పునాదిపెట్టివారు. కలకత్తా కాలేజిను ఉత్తరువులను కొనావహించిన ధీ లాల్ వీరే ప్రథములు. ఈవిద్యాలయ ప్రారంభోత్సవ సమయమున మహాత్ముడిని చెప్పియుండెను:—

“ఈ విద్యాపీఠమున ప్రవేశించినవారు కేవలము విద్యార్థులు కాదు. వీరు కొంతవరకు ఉపాధ్యాయులుకూడ నైయున్నారు. ఈవిద్యాలయ పీఠాన్ని స్థాపించినది దీనికి వీరు పునాదిపెట్టివారు. ఈవిద్యార్థులు తమను ఉపాధ్యాయులకు తోడుగా ఉన్న విద్యార్థులతోడూ తమను యీ ప్రయత్నము విజయము చెందజాలదు. ఈ ధర్మసంగరము జరుగుచున్నంతకాలము స్వభగములను చక్కగ గ్రహించి కొనుటకు సరమేకమై దీవిద్యార్థుల ననుగ్రహించుగాలి! ఇట్టి విద్యార్థులు అల్పసంఖ్యాకులు అందెను చాలు యీ ప్రతిష్ఠాపనము అదిర్చుకొనము కాగలదు!”

ఈధర్మ సంగ్రామ మింకను ముగియలేదు. ఇంకను కొంతకాలము జరుగును. జీవాభివృద్ధికి నిరంతరము పాటుపడుటకు పరమేశ్వరు దీవిద్యార్థులకు క్రింది నొసగుగాలి!

విద్యాపీఠ చరిత్ర

రాజకీయాంధోళనము తీవ్రముగ నుండు సమయమున యీ విద్యాపీఠము స్థాపించబడినది. విద్యావిధానముగురించి ఆలోచించుటకు సామ్యపరిస్థితులు అవసరము. ఇట్టిపనులను ప్రారంభించుటకు ఆకాశి అధికముగ నుండు సమయములు సరియైనవి కావు. అయినను ఉద్దేశపూరితముగ సమయములందే జాతి మహావిద్యాలయములు స్థాపించబడుచుండుట విచిత్రము. 1920 సంవత్సరమున దేశ మెట్టిదేశమును దుండెనో మీరు తెలియును. ఆది ఆకాశి దేశములో ముందెన్నడు వ్యాపించియుండలేదు. వంగరాష్ట్రము విభజింపబడినపుడు జరిగిన ఆందోళనను మనునందును, హోంరూలు ఆందోళన సమయమునందును జాతీయవిశ్వవిద్యాలయములు స్థాపించబడినవి. జాతి ఆభివృద్ధి చెందలయునని సంకల్పించుకొనినపు డెల్ల, ఇందులకు జాతీయైక్యతను ఓడించ చేయుచున్న యీవిద్యావిధానమే గొప్ప ప్రతిఘోషక యగు నున్నదని మనము గ్రహించుచున్నాము. కావున ఉత్సాహముగ యీ ఉద్యమమునందు విద్యార్థుల తిరుగుబాటుక అంతుగ చేర్చబడుట ఆశ్చర్యకరముకాదు. పంజాబు కళాశాలా పథానోపాధ్యాయులు భీరులై, అమాయకులగు విద్యార్థులను ఘోరముగ పరిభవించుటలో ప్రభుత్వమువారికి తోడ్పడిరి. ద్వైవిధ్యములందు ప్రభుత్వసంబంధముండు మొత్త ముత్తముగా మనకు అవధరమునకు వచ్చెను. ప్రభుత్వమువారికి అన్ని వయసులందును సహాయము చేయవలయునని యీ ఉద్యమ వందలి ముఖ్యవిషయము. ఇట్టి ఉద్యమమునందు, విద్యార్థులకు ప్రభుత్వమువారికిని ఎట్టి సంబంధము లేకుండునట్లు చేయించుటకు ఒక ముఖ్యమగు అంశము.

ఇట్టి పరిస్థితులలో అహమ్మదాబాదులో సమావేశమైన జుజరాతు రాష్ట్రీయ మహాసభయందు, జాతీయవిద్యాలయము స్థాపించుట అవసరమని, యొక తీర్మాన ముహూర్తమునందు, రాష్ట్రము క్రియార్థులను బాల్కులకై కృషిసంపుటకు 4000 సంవత్సరాలకు ఉపసంఘముగ ఏర్పరుపబడిరి. కొలదిమాటలలో వీరే ఇచ్చిరి విద్యాపీఠపు కార్యనిర్వాహకులకు పనియున్నాదు.

విద్యాపీఠపు ఆశయములు

రాజకీయపరిస్థితుల ననుసరించి యీవిద్యాపీఠము స్థాపించినది జాతీయవిద్య అధికముగ వ్యాపింపజేయుటకు వీరి భోగ్యదేశము. కాలేజిని తీర్మానము ననుసరించి విద్యావిధానములందు ప్రభుత్వమువారి కెట్టిసంబంధము ముందకుద దనుట మొదటి విషయము. ప్రభుత్వమువారి సులభముగా పాఠశాలలను గాడవలెను. పనిమాత్రము ప్రారంభమైనది. ప్రతిగ్రామమునందును పాఠశాలలను స్థాపించి దేశమందంతటను విద్యను వ్యాపింపజేయుటకు మనకిపుడు కర్తవ్యము. అయినను సంపూర్ణముగ జాతీయనూత్రముల ననుసరించి విద్య కలెవుటకు తగు ఏర్పాటులు చేయబడినవి. నిన్ను జాతులను చేర్చుకొని పాఠశాలలను మేము ఆదరింపము. ఈనూత్రమును ఆతిగౌరవముతో పాటించుచున్నాము. ఇందువల్లనే ప్రథమమున మేము అహమ్మదాబాదునందలి సిటిహైస్కూలును మహావిద్యాలయమునందు చేర్చుకొనలేదు. ప్రస్తుతము నడియాడునందలి ఉన్నత పాఠశాలవిషయమై చర్చ జరుగుచున్నది. పాఠశాలాధికారులు యీ జాతీయనూత్రమును అంగీకరింపవలెను. లేకున్న వారికి ఈ మహావిద్యాలయమువారికి ఎట్టిసంబంధము నుండజాలదు.

నిన్ను జాతుద్ధరణము

నిన్ను జాతుద్ధరణమున కీ ప్రయత్నములు మాత్రమే చాలవు. ఇంకను ఆకమగుకృషి సలుపవలెను. ఈ ఉద్దేశములతో ప్రత్యేక ప్రతిష్ఠాపనలు కొన్ని స్థాపించబడినవి. ఈ ప్రతిష్ఠాపనములకు గోధ్ర, నడియాడునగరములు కేంద్రస్థానములు. ఇందులకు యాగ్నీ కుమారు ఫార్మీ కుమారు ఉత్సాహపూరితులగు అనుచరులు పాఠశాలలను ఆశ్రమములను స్థాపించి దీక్షతో పనిచేయుచున్నారు. ప్రచారకులయందు సరైత ప్రేమ అధికమగుకొని యీ ప్రయత్నములు ఫలింపవు. నిన్ను జాతుద్ధరణముపట్ల పట్టభద్రులు కృషిసలిపి తమ కార్యతత్పరత ఉత్సాహమును ప్రకటించెదరని నమ్ముచున్నాను.

విద్యావిధానము-లోపములు

విద్యావిధానమునందు జాతీయభావభివృద్ధికి తగు అవకాశములు లేకుండుట గొప్పలోపము. విశేషములభావలో విద్య చెప్పుచుండుట, పాఠశాలయందలి ఉన్నతోద్యోగులందరు విదేశీయులై యుండ జాతీయతాభావ మెట్లు వృద్ధిచెందగలదు. ఇట్టిపరిస్థితులలో మన విద్యార్థులు భీరులై, స్వాతంత్ర్యసాక్షులై, పరాధీనులై, వైభక్తి, దేశభక్తి లేక చెడిపోవుచున్నారు. దేశభావలయందే విద్యకెప్పుడయినను నూత్రమును యీవిద్యాపీఠమువారు సంపూర్ణముగ అంగీకరించినారు. అంగీకారములే ప్రధానోపాధ్యాయులుగ నుండవలయునను పిచ్చి ప్రయలు మారులేవు. ఇచ్చట ఉపాధ్యాయులు దేశసేవారతులైన విజ్ఞానవంతులు. వెద్దలేమలు కాకపడి వచ్చినవారుకాదు. ప్రభుత్వకళాశాలలో ఒక్కప్రధానోపాధ్యాయుని జీతము, యాకళాశాలాపాధ్యాయులలో సగముమండికి చాలును. కేవలము ఖర్చులు తగ్గించవలయునను ఉద్దేశముతో ఈస్వస్థిపీఠము లేపబడలేదు. ఇంజనీరులు, న్యాయమూర్తులు, వైద్యులు తమ ఇచ్చవచ్చినవిధమున కట్టుములు పుచ్చుకొనవచ్చును. అదియంత తప్పుకాదు కాని ఉపాధ్యాయులు తనవిద్యను అమ్ముకొనకుండదు. ఇది యీదేశపుసాంప్రదాయము. విదేశవిధానపు సాంప్రదాయములు మనకంతమాత్రము నప్పుటలేదు. ఈ విషయములన్నియు పట్టభద్రులు చక్కగ గ్రహించి ప్రతితాలాకాలాను విద్యాసంఘముల నేర్పరచి, పాఠశాలలను స్థాపించి త్యాగశీలులై దేశభక్తితో కృషిసలిపెదరని నమ్ముచున్నాను. ఈ విద్యాపీఠము ఒక కేంద్రవిద్యాసంఘముగ నుండవలెను. ఈ రాష్ట్రము నందలి అన్ని భాగములలో జాతీయవిద్యవ్యాపించునట్లు చేయు భారము యీ పీఠపు పట్టభద్రులది.

జాతీయతాభావము వృద్ధి చెందుటకు దేశభావలలో విద్య చెప్పుట ముఖ్యము. ఈ విషయమై ఎట్టిభేదాభిప్రాయము లేదు. అందరను యీనూత్రమును అంగీకరించుచున్నారు. దేశభావ వాద్యము వృద్ధిచెందక యుండుటచేతను, కాత్రు విషయక గ్రంథములు అధికముగ లేకుండుటచేతను యీనూత్రము నావరణ యందుండుటకు వీలులేకున్నది. గుజరాతిభాషకు కూడ ఇట్టి ఇబ్బందులున్నను, శీఘ్రకాలములోనే మార్పులు కలిగి భాష వృద్ధిచెందు నను ధైర్యముతో మేము దేశభాషయందు విద్య చెప్పువలయునని తీర్మానించితిమి. ప్రస్తుతము అన్నితర గతులయందును సంపూర్ణముగ గుజరాతీ యుపయోగించుటకు వీలులేకున్నది. వీలు లేనపుడు ఇంగ్లీషుభాష ఉపయోగింపబడుచున్నది. అయినను దేశభాషాభివృద్ధికి సంపూర్ణప్రయత్నములు గావించబడుచున్నవి. పతనీయగ్రంథములు గుజరాతీ భాషయందు వ్రాయబడుచున్నవి. విద్యార్థులు తమవ్యవహారముల

నన్నిటిని స్వభాషయందే జరుపుకొనుచున్నారు. లెక్కలూ, తిక్కలూ కూడా దేశభాషలందే వుంచబడుచున్నవి.

సామాన్యభాష

విద్య చెప్పుటకు దేశమునందంతటను హిందుస్థానీ భాషను సామాన్యభాషగ నుపయోగించుట యుక్తమని పలువురు నూచించియున్నారు. అయినను ఒక విషయము గమనింపవలెను. ఆర్యుల ధర్మ కేంద్రీకీకరములు విశాఖాంధపు సామాన్యభాష వుపయోగింపబడుటలేదు. యూపు ఖండములో ప్రాచీన భాష భరతఖండమునందు హిందుస్థానీ యెక్కువగ నుపయోగింపబడుచున్నది. అయినను హిందుస్థానీ సామాన్యభాషగ నుపయోగించుటకు వీలులేదు. ఇతరరాష్ట్రములయందు కొన్ని భాషలు సంపూర్ణాభివృద్ధి గాంచియున్నవి. ఆ భాషలను మరింత అభివృద్ధిపరచుట యుక్తము. గృహములందు యేభాష సాధారణముగ వాడుకయందుండునో ఆభాషయందే సామాన్యభాషలకు విద్యకలెవుట లాభకరము. జాతీయం దంటును విజ్ఞానము వ్యాపించును. అయినను ఎల్లరు హిందుస్థానీ భాష పరిచయము కలిగియుండుట మంచిది. ఇచ్చట హిందుస్థానీ, విద్యార్థులకు నేర్పబడుచున్నది. మహమ్మదీయులు హిందీ నేర్చుకొనుట వలనను హిందువులు ఉర్దూ నేర్చుకొనుటవలనను హిందీ ఉర్దూ వివాద తీవ్రత కొంతవరకు తగ్గును.

నిరాడంబరభాష

జాతీయత వృద్ధి కావలెనని ఆదంబర ముండవలెను. పాశ్చాత్యులపాఠశాలలయందునలె గొప్పధనములు, విలువగల పరికరములు, పటాటోపములు ఉపయోగము ఇది యొక ముఖ్య విషయము. ఆలంకారములుగ వుపయోగింపబడు చిత్రపటముల యందును, విద్యార్థులు పాడు గీతములయందును, ఉపాధ్యాయులు విద్యార్థులు భరించు వునుపులయందును, భవన నిర్మాణమునందును సామ్యముండవలెను. ఇచ్చట విద్యార్థులు నేలపై కూర్చుండి విద్య నభ్యసించెదరు. చెండు సంవత్సరములు నడచినవి- ఈ యేర్పాటువలన మాకెట్టి యిబ్బందియు కనపడుటలేదు.

రాటము

దేశభుద్ధయమును అనసరమగు ముఖ్యవిషయములకూడ జాతీయవిద్యావిధానమునందు చేర్చవలెను. ప్రస్తుతము భారతదేశమునందు రాటపుసందేశము వివిధ వ్యాపింపవలసియున్నది. ఇందులకు గ్రామపాఠశాలలయందు రాటములుండుట ముఖ్యమగు సాధనము. రాటపువిలువను తెలియచెప్పుట, దానిని చక్కగ నుపయోగించుటకు నేర్పుటచే విద్యార్థులయందు, దేశసేవారతి, దేశభక్తి చక్కగ వృద్ధిచెందును. ఇంతకన్న ఉత్తమ మగు మార్గము వేరొక్కటిలేదు. ఇదిగాక విద్యకు ఎట్టిలోపము లేక పాఠశాల ఖర్చులను కూడ కొంతవరకు సంపాదించ వీలుండునని అనుభవ పూర్వకముగ చెప్పుచున్నాను. ఇట్లయినచో కులభముగ దేశమునందంతటను విద్య వ్యాపించును.

ఇతర విషయములు

పతనీయ గ్రంథములు నిర్ణయించుటకన్న యీ విషయములు మిగుల ముఖ్యమైనవి. అరవింద ఘోషయోగి చెప్పిన ప్రాచీన ఆశ్రమములందు ఆలంబింపబడిన విద్యావిధాన నూత్రముల బోధనాప్రక్రియనునందు నాకు సంపూర్ణమగు విశ్వాసము కలదు. అయినను ప్రస్తుతపరిస్థితులలో యిట్టి ఆశ్రమములను అధికముగ స్థాపించుటకు వీలులేదు. ఈవిషయములందు అనుభవము కలిగినవారుకూడ లేదు. అయినను శక్తికొలది మనము పనిచేయవచ్చును. సంగీతము, చిత్రకళలు, మున్నగునవి చక్కగ ఆదరింపబడుట లేదు. విజ్ఞానాభివృద్ధికి చిత్రకళాభివృద్ధి కూడ అవసరము. సాంఘిక శాస్త్రాభివృద్ధికి పాటుపడవచ్చును. విశాఖాంధమునందలి ఇంగ్లీషుకాని ఇతరభాషల పరిచయము సంపాదించవచ్చును. జాతీయతాభివృద్ధికి ముఖ్యసాధనములగు దేశభాషలకు ప్రోత్సాహ మియ్యవచ్చును ప్రాచీనకైద్యకాత్రుములను చెప్పవచ్చును. పరిశులవలన కలుగు యిబ్బందులను కొంతవరకు తగ్గించవచ్చును. ప్రస్తుతము కళాశాలలకు గౌరవము లేకున్నది. వైన నూచింపబడినట్లు మనము అన్నివిధముల ప్రయత్నించినచో విద్యాపీఠపు గౌరవము హెచ్చగలదు. పట్టభద్రులు యీ విషయములను మనము నం దుంచుకొని పాటుపడుట ప్రయోగ్యరము.

పదవినిమిది మాసములుమాత్రమే గడచినవి. అయినను యీ మహావిద్యాలయము చక్కగ అభివృద్ధి చెందినది. చక్కని పుస్తకభాండాగారములు కలవు. ఉపాధ్యాయులకు తక్షణపు పాఠశాల యొకటి కలదు 14 ఉన్నతపాఠశాలలు 22 మాధ్యమిక పాఠశాలలు 196 ప్రాథమికపాఠశాలలు యీ మహా విద్యాలయమునకు చేరియున్నవి. మెట్రిక్తేమకా పరీక్షకు 988 మంది అభ్యర్థులు వచ్చియుండిరి. ఇతరపరీక్షలకు 288 మంది అభ్యర్థులు అండిరి.

స్వరాజ్య ఆశ్రమము

స్వరాజ్య ఆశ్రమమునుగురించి కొంత చెప్పుచున్నాను. 1921 సంవత్సరపు ఫిబ్రవరిమాసమున గ్రామములందు ప్రచారమునకుఁబుట్టిన విద్యార్థులు తాత్కాలికముగ తమవిద్యార్థావస్థనును ఆపివేయుటయునని తీర్మానింపబడినది. వీరు తమ మునుపటి ఆశ్రమమునందు నానందమునుండి, పిమ్మట ప్రచారము నుంపుటకు వంపబడిరి. గ్రామ తాలూకా సమితులకు స్థాపించి, స్వరాజ్యనిధికి విరాళముల ప్రోగుచేసి, అచ్చటచ్చట గ్రామపాఠశాలలు, అంత్యజ్ఞశాలలు స్థాపించి, కాటక ప్రదేశముల లోకేల కొలది రాటములుంచి, వీరు ప్రకంఠితులగు నేతను చేసిరి. ఆందు బాద్మి శీ తాలూకాయందు అత్యధికముగ పనిచేసిరి. వారిలో కొందరు పట్టభద్రులై నేటిదినము పట్టుములను పొందుచున్నారు. తమ శక్తికొలది గుజరాతునందు పాటుబడుటకు వీరుత్సాహులై యున్నారు. వీరేశ్వరవారికి కిగు అవకాశములను కలుగజేయుట రాష్ట్రీయనామకలభ్యము. మన యువకులు ఉత్సాహమును, సేవారతిని కేంద్రీకరించి సద్వినియోగ మొనర్చుటచే మనము అచిరకాలముననే విజయము పొందగలము.

మన కార్యక్రమము విస్తారమైంది. అందరు తోడ్పడిన కాని యెట్టిపనియు చేయజాలము. ఈ మహావిద్యాలయమునకు ప్రత్యేకభవనము లుండవలెను. ప్రస్తుతము విద్యార్థులు పేరుపేరుగ అయిదారుభవనములందున్నారు. ఉన్నత తరగతులకు తగు భవనములు లేవు. కాస్త్రుపరిశోధనకు, మహావిద్యాలయమునకు కావలసిన భవనములకు, గ్రామములందు విద్యను వ్యాపింప చేయుటకు, కాదాపు పదిలకలైనను కావలెను. భవన నిర్మాణమునకు ఒక ప్రదేశము కొనుటకై ప్రయత్నించుచున్న సమయమున మహాత్ముడు నిర్బంధింపబడితి. గలర్నాటి కారాగృహమునందు నేను వారిని సందర్శించి యీవిషయమై ప్రస్తావించగ ద్విగుణీకృతతాత్సాహులై పనిచేయువలయునని వారు చెప్పిరి. వారి ప్రయత్నిము విజయము చెంది దేశమునందంతట జాతీయవిద్య వ్యాపించునట్లు చేయుటకు, గుజరాతీలు ఇతరులు కార్యదీక్ష మహించవలెను.

సామవేదం అమృతరామయ్య గారు.

(రాజమండ్రి స్టేషనువీధిలో నుండి)

“సీతానగరములో అరెస్టు కాబడిన రివోల్యుటరీ దేశభక్తులలో ప్రసానువేదం అమృతరామయ్యగారు మూలకంబుచే బాధపడుచుండుటచే జామీను నిచ్చియుండిరి. కాని కాజీలునుండి తిరిగి పెద్దాపురం రివోల్యుటరీ వారికేను వాయిదా వేసినప్పుడు తిరిగి ఆయన జామీను నియ్యక ప్రస్తుతము పెద్దాపురం సబులైలులో నున్నారు”

అహ్మదాబాదు వార్తలు

జూలై 21 వరకపరిశ్రమల యభివృద్ధికై భవనగరి సంస్థానములో పారిశ్రామికకాఖను నెలకొల్పిరి.

ఇండియాలో ఇండియన్ క్యాండ్ల అను బిరుదు వహించిన ప్రోవెనెన్సు రామమూర్తిగారు కడపటి సంచారమును సల్పుచున్నారు. ఒక సంవత్సరములోపుగ సంచారమును పూర్తిచేసెదరు. పిదప కరీరవ్యాయాను సంఘముల నేర్పనచెదరు.

మూడు దగ్గర మహమ్మదీయ అనాధశిశువలయుము నిమిత్తము సేత్ హాజీగారు 40 లక్షల రూప్యములను విరాళ మొసగిరి.

చంపుటకు యత్నించుట

హిందూలు, జూలై 21:21 వకేదీని బాలసిహారు నవాబు గారిని ఆయనయంత్రుని జంపుటకు ద్రోహులనగో ప్రయత్నించిరి. బరోడాలో ఇబ్రాహింకాశిం అనువారని నుండి నవాబుగారును ఆయన మంత్రియు చెరియొక పండ్లంపకు దీసికొనిరి. గంప నిప్పి జ్వాలించుప్పుడు ఒక కొబ్బరికాయ చిప్ప పదిలముగ మూత వేయబడి యుండెను. దానిని నవాబుగారిమంత్రి జూచెను. దీనిలో వాడిమేకులు పచ్చని గుండతో గలసి యుండెను. అగుండెను పరిశోధించి జూడ అంటుకొని ప్రేలు స్వభావము గలదని తెలిసెను. ఇటులే నే నవాబుగారు గూడ కనుగొనిరి. దివాను గారు నవాబుగారికి కబురంపిరి. ఇద్దరును గండము తప్పి బయటపడిరి.

మధ్యపరకాల రైతులచిమెంటు కమిటీవారు నాగపురములో 21 లేదీని గూడెదరు. ఈ సంఘమువారికి ప్రజలు ఖర్చు నెట్లు తగ్గించవలయునని నూచింపవచ్చునని ప్రజాభిప్రాయమును గోరుచున్నారు.

గూఢార్థము

అహింస, ప్రేమ

(యం గు డిం జి యా)

గాంధీమహాత్ముని నాయకత్వమును మనము భక్తివిశ్వాసములతో నంగీకరించితిమి. ఆతను చేయుచునైన వాని నెల్ల చేసితిమి, వలదనిన వాని నెల్ల నిరాకరించితిమి. చెరసాల ద్వారములు స్వరాజ్యమునకు గొనిపోవునని ఆతడు మనతో చెప్పెను. వేలకొలది స్వయముగ మనఃపూర్వముగ చెఱసాలల కేగిరి. త్యాగము విజయవిన్నా మనెను. అనేకులు తమ వృత్తుల మానుకొనిరి. భోగముల త్యజించిరి. తమ జీవనస్వార్థస్వమును స్వయముగ తరలుకొనిరి. వేలకొలదిమంది యువకులు ఆతని యాజ్ఞాకాగానే తమ చదువుల కట్టివెట్టిరి. కాని స్వరాజ్యము మాత్రము పూర్వముకలనే దూరముగనున్నది. త్యాగము చేసిన వారు ఇంకను చాలరని యందురా? ఒక్కడ సంతృప్తముగ, మనఃపూర్వముగ త్యాగముకావినను, విజయము గలుగునని మహాత్ముడే చెప్పియుండలేదా? ఇతర తత్వవేత్తల సిద్ధాంతములవలెనే యీ బాధానుభవసిద్ధాంతము గూడ పనికి మాలిందగ నున్నదా?

ఈ పాపపు (సంపంచమునందు ప్రేమసిద్ధాంతమునకు చలనబడిలేదు. హింసయే జీవనసిద్ధాంతముగ నున్నట్లు కన్పించుచున్నది. విధ్వంసమువలననే మనము జీవింపగలము. కార్యమువలననే మనము పాలింపగలము. భయమువలననే అభివృద్ధి చెందగలము. భయమువలననే నిలువగలము

ఈ ప్రశ్నలపై వేదాంతపరిశీలనమునకు, దంగి చదువకులకు తలనొప్పి గలిగింపను కాని మహాత్ముడు ఈమధ్యనే యీ విషయములనుగూర్చి వ్రాసిన వానినిని వేదించెదను.

మనము త్యాగము జూపియు, స్వరాజ్యము కేల సంపాదించు బాలకుంటిమి?

మన మిత్రుడు ఆంధ్రానుగారు తలంచినట్లు, చారిచారాయనంతరము - నిర్వృధమునకు పూర్వము - మహాత్ముడు తెలిపిన భావములు స్పష్టముగను, గట్టిగనుండెను. ఆసయమున నేను చెఱసాలలో నుంటిని. చెఱసాలలో నాగడికి యంగు ఇండియా పత్రికనే రాసినయలేదు. కనుక ఆయన తెలిసిన ఆ గొప్ప భావములు అప్పుడే నాకు అందిన విగావు. బయటకు వచ్చిన తరువాత వాని నన్నిటిని చదివితని వారిరహస్యమును మహాత్మునియును కొంతవరకు (మహాబోటివారలకు సంపూర్ణముగ లభింపదు) గ్రహింపగలిగిరి. ఆతని బాధానుభవము హెచ్చుకొలదియు, అభిప్రాయ స్పష్టతయు హెచ్చెను. ప్రేమ, కరుణ, లబ్ధిమూర్తియైయుతని సామూహ్యుడు జైలులుగా కట్టితొలిన సంఘచితాధికారమునుగూర్చియే యోచించుచుంటిని. అయినను, ఇంతతయు మన ప్రస్తుతాంతమునకు సంబంధించినదిగాదు. స్వగౌరవములకు నోవచ్చును ఆవ్యాసములలో, అపజయ కారణములు కాననగను.

“అహింసకరమైన మన స్వక్ర్యములను సంపాదించ గోరుచుంటిమి. కాని అహింస జననెమి? హింసలేకుండుటయే అహింసయా?

వాస్తవముగ నహింసయన, జీవరాశియెడ సంపూర్ణముగ ప్రేమ గలిగియుండుట. నిశ్చలముగ ప్రేమ. హిందూమత గ్రంథములు, బైబిలు, కొరాను, ప్రేమ వంకనే చూపెట్టుచున్నది.”

కాంగ్రెసు కిలాఫతు సంఘములకు సంపూర్ణ ప్రేమయే సిద్ధాంతముగ నుండవలె నని గాంధీమహాత్ము డెప్పుడును అదే విధించి యుండలేదు. కాని వారు దీనిని తాత్కాలికవిధానముగ నవలంబించిరి. రాజనీతికిని సిద్ధాంతమునకును అనువాదమునందెట్టి భేదమునలేదు. కాలపరిమితియందుమాత్రమే భేదముగలదు. కపటమునకును, అపకరమునకును ఇందు ప్రవేశము లేదు.

“నిరాకరణావలంబుల రాజనీయగు నీ అహింసా సిద్ధాంతము ఇటుల (సంపూర్ణప్రేమ) నిలుచుటలేదు. కనుకనే పోరాటము ముగింపుకు రాలేదు. ఆంగ్లేయుల మాఫియాత్వత్రి యనుకొని యుపయోగములేదు. ప్రేమనునేడి నూవంటు రాయి నెట్టి కటికహృదయము నైనను ఆర్పింపగలదు. బ్రిటిషు వారుగాని, మరి యెవరుగాని ప్రత్యుత్తర మియ్యవును, మన ప్రేమ బలవంత మైందికాదని వినితమగును. అహింస బలవంతుల పాలిటనే యుండవలసినయవలసినము లేదు. విశ్వాసము గల వారి పాలిటమండినను చాలును. మనమే వాస్తవముగ నహింసానుస్థానంతుల మగుదుమేని ఆంగ్లేయులకు గాని, తోడి దేశీయులకు సహకారులకుగాని హాని కలిగింపవలెనని మనస్సు నందెను తలంపగూడదు. కాని మనలో ననేకులము హాని నడవేలించితిమి. కాని దౌర్బల్యమువలననే మన మూరకుంటిమి. దౌర్బల్యమువలన నిట్లురకుండియు, హాని కలిగింపలేదనియు, ప్రతిజ్ఞను కరసావహించితిమనియు బుద్ధిమాంధ్యమున బడి సంతోషించుచుంటిమి.”

“చెఱసాలకు వెళ్లినంత మాత్రముననే స్వరాజ్యము ప్రాప్తము గాదు. దౌర్జన్యమునందు విశ్వాసము గలిగినవారిని చెఱసాలకు బంపుటచే, స్వరాజ్య సంపాదనమునకు మనమే యడ్డు పడినవార మగుదుము.”

మనము దౌర్జన్యకార్యముల చేయకుండుటయే మనకు నిరాకరణముగను, త్యాగముగను గన్పించుచున్నది. అహింసానుస్థానమునందు విశ్వాసము గలిగియే అట్లు మిన్నకయుంటిమని యనుకొనవలెను. మనము మాఖ్యముగ నొకరికి హానికలిగింపవలెనని యెంచుదుమే కాని స్వయముగ బాధల నొర్పుకొనవలెనని వలంపము. అపజయమున కిదియే కారణము యంత్రమును దినమంతయు త్రిపురచ్చుడు. కాని వాని నొక్కదాని నరిగజూచినగాని, విద్యుచ్ఛక్తి యిందు కేనియు ప్రసరింపదు.

మన ప్రయత్నము లిట్లు అసంతృప్తములగు నుండ, ఇంకను సందేహించుట న్యాయముగాదు. బాధలకొప్పి, అబాధానుభవమునందలి గూఢార్థమును ప్రపంచముకు చాటువలెను. మన కార్యచుష్కడే పవిత్రతంతముగ నొప్పుగలదు.

సి. రాజగోపాలాచారి

* * *

శాసన సభలు

వాస్తాసీగారి హెచ్చరిక

శాసన సభల ప్రవేశించు విషయమై చర్చించుచు వాస్తాసీగారిట్లు వ్రాసిరి: “విజయము చివరకు పెద్దపటాలమున కే గలుగు నని నెహ్రోలియను చెప్పియుండెను. మనము సాగించెడి అహింసాయంత్రముగు యుద్ధమున, సంఖ్యలకంటె ప్రామాఖ్యముగ నుండ దగిన యంతము లనేకములు గలవు. నిరాకరణోద్యమమునందేవైన మార్పులను గావించ వలెనని తోట మిత్రులు కొందరు గలరు. ఏ కార్యక్రమము గాని కార్యక్రమముగ నిలువనట్టిది గాదు. కాలపరిస్థితుల ననుసరించి సురక్షణల బొందుచుండును. కాని యుద్ధము తత్వమున కీ సురక్షణ లేనిభయముగ నన్వయింపగలవో యని యాలోచింప దగును. తమ అదర్శపాఠము దగు నాయకుడును, తోడి దేశీయులు వేలకొలది మందియు కాగా గామునందుండ, ఒకమారు బహిష్కరించిన శాసనసభలలో ప్రవేశించిన, జనసామాన్యమున కేమార్పు ఎట్లు రుచించును? మహమ్మదీయుల లేమని తలంతురు? కిలాఫతుకు ప్రజలముగ నుండెడి ప్రభుత్వమునకు సహకారమొసగుటకును మహమ్మదీయులకు కట్టి రాజనీతియే గాక మతాదేశము గూడ యైయున్నది. శాసనసభల ప్రవేశించుట నీచమని మహమ్మదీయుల లోకులు తలంచుచున్నారు. జాతీయవాదులు శాసనసభలను స్వాధీనముచేసి కొన నెంచు చున్నారు. కాని శాసన సభలు వీరిని స్వాధీనము చేసికొనరా?

ఈ సమస్య జాతీయ మానసిక కాస్త్రమునకు సంబంధించినదని నాకు తోచుచున్నది. ప్రజలయొద్దనుండి సహజసిద్ధముగ బయల్పడలని కార్యక్రమ మెట్టిదైనను ప్రయోజనకరముగ నుండజాలదు. గాంధీమహాత్ముని కార్యక్రమమునందొక గొప్ప సుగుణముండెను. అది జాతీయతార్థమునకై జనసామాన్యముయొక్క యుత్సాహమును మారగొనెను.

* * *

కద్దరు, అస్పృశ్యత.

మంచినస్తువు సర్వవా, యుపయోగకరముగనుండుట ప్రకృతికాస్త్రు వైచిత్ర్యమే యనవచ్చును. భారతజీవనమునకు తగియుండెడికద్దరు, మనకెఱుకలేకయే అనేక క్లిష్టసమస్యలను పరిష్కరించుచున్నది. అస్పృశ్యుల స్థితి నద్దరించుటయందు కద్దరు చాలముఖ్యమగుస్థానము నలంకరించినది. గుజరాతులో కద్దరు ఒక్కగజము ఉత్పత్తియైనను నిమ్మకాయలలో నొకవంటుంబమునకు సామ్యులాభించినట్లే యగుచున్నది. మధ్యరాష్ట్రములలో గూడ, నిఫుణముగ వడుకు వారు, నేయు వారును అందరును (మహారాజులు), నిరాడంబరముగ కాసనోల్లంఘనమునకు తయారగుచుండిన ఒడ్డోలి తాలూకాయందు ప్రతిగ్రామమునందును కావలసినంత ప్రత్తియుండెను. అచ్చటివారే నూలుకడికి ఒట్టులనేసి కొనుటకు వసతులుండెను. కనుక ప్రతిగ్రామమునకు నేతినేయుటకు కనీస మొక్కనేతగా దైనను కావలసియుండెను. ఇందులకై అస్పృశ్యుల కుటుంబము నొక్కదానిని ప్రవేశపెట్టవలసియుండెను- ఆ కుటుంబము వారిని అస్పృశ్యులుగ జూచునెడల కాంగ్రెసుసంఘములు అస్పృశ్యులను బంపుటకు నిరాకరించెను. సివిలు కాన్సోల్లంఘనము అపబదెను కాని అస్పృశ్యత మాత్ర మదృశ్యవయ్యెను. హిందువులు తమవంటివారిని మహారాజుని వ్యవహరింతురు. తమకొరకు ఒట్టుల నేయువారు గూడ అదే గౌరవమునకు అర్హులని త్వరలోనే వాకు తెలిసికొనలరు.

బొంబయి గగ్గరుగారి భార్య ఇంజనీరుగనుక మెన్నమాన్సిడోనియా నాక నెక్కి వెళుతెను.

విదేశ వార్తలు

దల్లిన విప్లవకారులు

ముట్టడి ప్రయత్నములు
డివలరా నాయకత్వము వహించుట
పోయకొద్దల మౌనములు

జూలై 1:-

పోయకొద్దల భగవదత్త పిదప 50 కేరళపటాలములు, ఆ వెంటలలో కప్పివేయబడినది. దల్లినలో ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించిరి. అందరినీ దెబ్బబెట్టిరి. ముప్పదిమందికి యెక్కువగా తగిలెను. అయితే యెవ్వరును చావలేదు. ఇరెన్యలను సైనిక నాయకుడు యీ పోయకొద్దలను చిమ్మివేట్టుటలో నుద్దేశము దేశీయతాభావమును చంపుటకే యని యొప్పుకొని, మరణ సంఖ్య యింకా వరకే నెనునట్లు ఆకాభంగమును దెల్పెను.

ఆయింథముల నన్నింటిని నాశముచేసిపింప యిరెన్యలకులు ఎంతయు లేమియు లేకుండనే లొంగిపోయిరి. రెడువారల పోరాటములలో 100 మంది ఖైదీలు గొప్పగొప్పనాయకులతో సహా పట్టుబడిరి. దేశీయతాభావములు ముగ్గురు చచ్చిరి. రెండుమంది గాయములు తగిలెను.

వార్తాపత్రికల సంఘము

ఇరెన్యలలో పోయకొద్దల దుర్గము ముట్టడియై, అందరి ప్రాత దస్తావేజులు గూడ నాశమయ్యెను నని నేటి వార్తాపత్రికల సంఘమును దెబ్బబెట్టెను. అయితే కామస్సనభిలో చర్చిలుగారు చెప్పెను "ప్రాత దస్తావేజులు లేని రాజ్యము, రాజ్యములేని ప్రాత దస్తావేజులకన్న యుక్తము."

నక్కలగుంపు

దల్లిన పోరాటములో ప్రపంచములోని వాణిజ్య ప్రచారకులు పాల్గొనగా చర్చిలుగారు వారిని నక్కలగుంపు అని నీచముగ కల్పించెను. ప్రావిజులు ప్రభుత్వము, వారిని సునాయాసముగ లొంగదీసెనని ఆయన ఆభిప్రాయము.

బ్రిటిషు ఆఫీసరుల హత్య

మాక్రూలులో ఏప్రిల్ 22 వ తేదీన ముగ్గురు బ్రిటిషు ఆఫీసరులు హత్య గావించబడిన మాట నిజమని అల్లెవన సంఘమువారు తెలిపిరి. రిపబ్లికన్ సైనికులు వారిని చెట్టునండి వేలాడదీసి ఉరిదీసిరిని తెలియుచున్నది.

పోయకొద్దలపై దాడిలో 2 వేలమంది క్రీష్ణేటు సైనికులు పాల్గొనిరి. పోయకొద్దల దుర్గమును దుండు సైనికులలో నెక్కువగా చావలేని ప్రకటించబడినది.

దల్లినలో విప్లవకారులు లేకుండజేయుట.

క్రీష్ణేటు సైనికులు యిప్పుడు దల్లినలో విప్లవకారులు లేకుండజేయుటకుగూర్చి పనిజేయుచున్నారు. పట్టుబడిన విప్లవ సహాయకులు యితర భవనములలో నుండిన యిరెన్యలను గొనిపోవలసిందిగ కొరిటుల జరిగినదేని తెలుపుచున్నది. ముగ్గురు సైన్యమున కానునండిన విప్లవకారులు లొంగిపోవుటకు ఒప్పుకొనిరి. కాని యిరెన్యల సైనికులు సాక్విలువీధిలోని పోరాక్కినుతో సహభవముల న్నందించి ఆక్రమించుకొనిరి.

ఈరోజు జరుగగలసిన ప్రావిజులు పార్లమెంటు సమావేశము జూలై 17 వ తేదీకి ముగ్గురునెను.

దల్లిన కావల క్రీష్ణేటు సైనికులు దానిలులోను ద్రోహదాలోను యిరెన్యలను నశుచివేసి విజయమందిరి.

దల్లినలో, మరణించినవారి అసంపూర్ణవేదికము ప్రకాశము 12 గురు చచ్చిరి. మార్గము గాయములు తగిలెను. ఉదయమున 50 మంది యిరెన్యల సైనికులు పోయకొద్దలవద్ద గొబడిరి.

డిఫెన్సు మంత్రిగారు దేశీయసైనికులు ప్రభుత్వములో మంచి ధైర్యసాహసముల కాపిండులకై పొగుడుచు 'మీ సహాయముతో ప్రభుత్వమునకై, యుద్ధము విజయము నందును' అని ప్రకటించిరి.

విశేష పార్లమెంటు జూలై 15 వ తేదీనరకు నాపివేయబడినటుల గెజిటులో ప్రకటించబడినది.

డివలరా అధికారము

ఇరెన్యలసైనికులు సాక్విలువీధిలో నొకవెద్దగొట్టును స్థాపించిరి. అచట వారు నాలుగు వసతిగృహముల చదరమున గ్రహము సుందరవసతిగృహముతో గూడ కొట్టవలె బలపరచి, ఉత్తమును భవనములకు ముందు 200 గజముల స్థలము గలదు.

నూటకొక వచ్చువారు వెలగొట్టుబడిరి. వారి సామాను ప్రావల మూడుట కువహించబడినది.

డివలరా నాయకత్వము వహించుచున్నటుల తెలియుచున్నది. కాత్రిమంతము భవనములకింద సురంగములు చేయు ధ్వని వినుటకుండును.

ప్రక్కవీధిని మూసి ఆక్రమించుచున్న యిరెన్యలకులు టాల్పులువీధిలోని కాత్రిమంతముభవనముపై తుపాకీలను ప్రేల్చిరి. పిదప కకటముదగ్గర నొక గుండు ప్రేలెను.

ఈ దోపిడిగాండ్రను చూచినవెంటనే కాల్చివేయవలెనని స్పందియొక్క దేశీయనాయకుడు ఉత్తరపు జేసెను.

ఇరెన్యలకులు లిస్టావెలు పొయిన్సు, స్పిల్వేరిన్సు, అబీక్కిలు న్యూగానిలు వెస్టు బ్రాడ్వేరు కాత్రిమంతముల నెదుర్కొనుచున్నారని ప్రావిజులు ప్రభుత్వము ప్రకటించుచున్నది క్రిందటిరాత్రి బెల్గాంపులో వర్తకము బాగుగ జరుగుచోట బాంబులు ప్రేలియును చోట్ల అగ్నిదాహ మాయెను.

విప్లవకారులు

విప్లవనాయకుడగు లయాం లిన్సిగారు తాను రిపబ్లికన్లకు పట్టిన దక్షిణ విర్రాండుపై సంపూర్ణాధికారము సంపాదించుట కొరకు పనిజేయుచున్నానని తన కార్యవిధానమును మాటలాడెనొక ఉత్తరపు ప్రకటించెను.

విప్లవకారుల ముట్టడి

దల్లినలో ముట్టడిమీద 40 మంది చనిపోయినయెను, 180 మంది సోల్దాను, రిపబ్లికన్లతో సహా యుద్ధప్రాంతము నుండియు గాయములు తినినయెను వెలుపబడినది. ఘోరము 500 దియిరెన్యలకులు, దల్లినలోని యిరెన్యలకులు సైనికులలో మూడవ వంతు పట్టుబడిరిని ప్రకటించబడినది. రాష్ట్రములనుండి సైనికులు క్రొత్తగా తెప్పించబడుచున్నారని గూడ తెలుపబడినది.

ఇరెన్యలకులు, సాయుధకకటములతో పీఠులను ముట్టడించి పట్టణభగ్గులను ముప్పొలిపివేలు ప్రదేశమును నిర్ణయము జేసిరి. దినమంతయు కొంతమగ నుండెను. దల్లినకు తెలిగ్రాఫు, తెలిఫోను, సంబంధము లే పోవుటవలన యితర రాష్ట్రములనుండి వార్తలు జరియించి వచ్చుటలేదు.

విప్లవకారులతో రాయబారములు.

జూలై 2:-దల్లినలో యిరెన్యలకు దుర్గముపై నెదుర్కొనుట కార్యరూపము చాల్పలేదు. సాత్తెంతయు నాశము గాకుండ కొంతమగ మంచుటలతో యిరెన్యలకును విడిచి తెలిపావునటుల జేయుటకు దల్లిన మేయరు ప్రభువును, ఆర్పి విషపు వైరనును జేయు ప్రయత్నములవలన యితర ఆలస్యమాయెనని యనుకొనుచున్నారు.

ఇరెన్యల కాలిన్సుగారు ఒకరితో సంభాషించుచు ప్రభుధికారము స్థాపిత మగువరకును కొంతింజనని జెప్పినటుల తెలియుచున్నది.

క్రిందటిరాత్రి మరికొందలు యిరెన్యలకులు పట్టుబడినటుల తెలియుచున్నది.

మోటారు బండిని యిరెన్యలకు లెదుర్కొనుటకులన ముగ్గురు బ్రిటిషు సిపాయిలులో నొకరు చనిపోయిరి. మిగిలిన యిద్దరును అపాయశీతిలో నున్నారు.

రాష్ట్రములలో పోరాటము

రాష్ట్రములను జూచినచో ద్రోహిదాలో యెక్కువగా పోరాటము జరుగుచున్నది. అచట విప్లవకారులు మిల్ హంటు బారెన్సును, దామిశేవను పట్టణమును ముట్టడించిరి. గొప్పగొప్ప క్రీష్ణేటు సైనికులు కాక్సిల్లో యించిదీప్తమునాక్రమించి ఇరెన్యలకులకు ఆస్థము లేకుండ జేయదలంచుచున్నారు. అవ్వీషములో చాలమంది లాయలిస్టులు ఖైదీలుగ నున్నారు.

క్రీష్ణేటు సైనికులు లిస్టావెలు దేశము, కకర్, విష్ణు లిమె రికులో నున్నవారు, విప్లవకారులను జేరని రిపబ్లికన్ లను చున్నారు.

రాకపోకలు తెగగొట్టుట

ఇరెన్యలకులు ద్రోహిదాకు దక్షిణముననున్న రెయిల్వేవంతెన తెగగొట్టి దల్లినకును బెల్గాంపుకును రాకపోకలు లేకుండ జేసిరి.

దల్లిన నుండి కామ్రుకును కిరెన్సినండి చాటర్ ఫర్డుకును మధ్య పదిపది మైళ్లకు రైలుకట్ట తెగగొట్టినటుల వెలుపబడినది.

ఇరెన్యలకులముట్టడి

క్రీష్ణేటు సైనికులు స్థాపించిన లండను డెరీమధ్య రైల్వే స్టేషనుల వద్దకు వాకాల్కు మోటారులలో వచ్చి రైల్వే నా-

సామానులను ముట్టడించుచున్న యిరెన్యలకులను పట్టుకొనిరి. ఇప్పుడు రైల్వేస్టేషను యిబ్బంది లేకుండ నున్నదనియు, పరుకు రవాణా యధాప్రకారము జరుపవచ్చుననియు కర్తవ్యులకు తెలుపబడినది.

ఇరెన్యలకులు చాలమంది లండను డెరీవైపుకు పోయిరి. దేశీయ సైనికులు దానిగల యిరెన్యలకుల పేడ్ కాన్వెన్యరకు ఫిన్నరు క్యాంపు రెండు గంటల యుద్ధమైన పిదప పట్టుకొనిరి. అచట యిద్దరు విప్లవకారులు చచ్చిరి. 50 మంది ఖైదీలుగ పట్టుబడిరి.

ఈస్తు దానిగలలోని ఇరెన్యలకులు, పట్టుబడకుండుటకై ప్రయత్నముల జేయుటకు యించి దీప్తమునకు వెళ్లిరి. ఇరెన్యలకులు లిస్టావెలు. ద్రోహిదా రెయిల్వేస్టేషనుల నాక్రమించిరి.

భవనముల నాశము, నం లేనవ దెగగొట్టుట, పోరాటములు దేశమంతటను వివరముచున్నవి. దేశీయసైనికులు చాలమందిని పట్టుకొనిరి.

400 ఖైదీలు

దల్లినలోని యుద్ధములో విప్లవకారుల దుర్గములు పట్టుకొనబడినవి. 400 మంది కైదీలు పట్టుబడిరి. దల్లినలో డివలరా దుర్గముమాత్రము యింకను పట్టుబడలేదు.

మొన్న ఆదివాసమునాడు కెడ్డగర్లు, మనుష్యులు లేక పోవుట వీనులలో బ్రాములుబండ్లు వీనివలన, ఆరోగ్యవ్యవస్థలు చాలదుఃఖించునగ నుండెను.

ఎక్కడబట్టినను సాయుధకకటములనుండి తుపాకులు ప్రేల్చబడుచుండెను.

లార్డు మేయరు, కార్మిలులవైరక ప్రయత్నములు అపజయమందుటచే సాక్విలువీధిలోని యిరెన్యలకులపై యెక్కువ మందైనను దాడివెడలవచ్చును.

ఈరోజుల బలపరపడిన ప్రదేశముకై, డివలరా, కాథలు బ్రాగా, ఓరియన్తులేనను గారలన్న చోటువైకి మగ ఫిరంగులు కాల్చబడుచున్నవి. అచట 500 మంది విప్లవకారులున్నారు.

కార్పొరేషను వక్రసాపులముట్టడి.

జూలై 1 వ తేదీన క్రీష్ణేటు సైన్యము కార్పొరేషను కర్పొసాపును సైనికులతోగూడ పట్టుకొనిరి.

ఇరెన్యలకు పల్లెటూళ్లలోని ప్రజలను సైన్యములో జేర్చుచున్నారనియు తెలియుచున్నది.

సన్నజరిగిన దల్లిన సాయుధములో దేశీయసైనికులు విప్లవకారుల దుర్గముల కేకముల పట్టుకొనిరి. 400 మంది యిరెన్యలకు ఖైదీలు పట్టుబడిరి. విప్లవకారులు వారియెనిది స్థానముల నుండి వెడలగొట్టుబడిరి. మొర్రాననోటెలు పట్టుబడుట ముఖ్యాంశము. అచట 30 మంది యిరెన్యలకులు ఖైదీలు చిక్కిరి ఆహారాలువైని మూడు 8 పానుల గుండ్లు వేయగా లోపలనున్న వారు యెదుటి పోరాటంలోనికి వెళ్లి తెల్ల తెండా వ్రేలాడదీసి లొంగిపోయిరి.

చాలమంది చావలేదు. సాక్విలువీధిలో దేశీయసైనికులు చాలనేవుండి యిరెన్యలకులను పట్టుకొనిరి. ఆపోరాటములో సాయుధకకటము లెక్కువపనిజేసెను. మగఫిరంగు లెక్కువగా గలవు.

దల్లిన వార్తలు కొన్ని విరధముగ నున్నవి. తెల్లకండా యెత్తి విప్లవకారులు లొంగదీసినయెను పట్టణభగ్గులను 700 గజముల స్థలమును ఆక్రమించి సాక్విలువీధి, మారర్ బోవీధి పార్శ్వల సైన్యములో నున్నారని తెలియుచున్నది.

రాష్ట్రములస్థితి

క్రీష్ణేటు సైనికులు విప్లవకారులను పట్టుకొన ప్రయత్నించుచుండ కార్యక్రమ, లిమెరికాంటిలస్థితి ఆందోళన భయముగ నున్నది. రిపబ్లికన్లు కార్మి, ఫెర్రాయి, మాలో, మరీకొన్ని ప్రదేశములలో మాత్రము పనిజేయుచు ముట్టడిప్రయత్నముల జేయుచున్నారని తెలియుచున్నది.

వార్తాపత్రిక లిన్సియ సెన్సార్వసద్ధికి ద నుంచబడినది.

గొప్పత్యాగము:- లాహోరులో కండమాగం పత్రికా సంపాదకులై ప్రస్తుతము శ్రీకృష్ణజన్మస్థానమున నున్న పండిత కవివండు గారు తమ వేతనమువలన సంపాదించిన ద్రవ్యముం తయు తిలకు స్వాగృహాధికి కనుబొందిరి. వీరి త్యాగ మంతయుం ప్రకటించెను (కాం 75)

మలబారు సెంట్రల్ రిలీఫ్ కమిటీ

కాలికట్టు, జూన్ 30:—మలబారు సహాయధి సంఘము గారు కార్యనిర్వాహక సభవారు, వర్ణింపు గారి యధ్యక్షతన కలసి సమావేశమై తాము జేసిన సహాయమును గూర్చి సంక్షిప్తముగా మరల యోచించిరి. కాలికట్టు తాలూకా కంఠవన రివ్యూ తాలూకాలో 3/4 వంతులు ప్రజలకు సహాయము చేయబడినది. 5 వేల కుటుంబములకు సహాయ మొనర్పబడినది. ఈ కుటుంబములలో 20 వేల మంది గలరు. కాక ధాన్యమును విక్రయించు దుకాణములను నెలకొల్పిరి. 5000 రూప్యముల విలువగలవిద్యుత్తును గొని నిలువజేసిరి. ఈ విద్యుత్తును నుండి తక్కిన ప్రదేశములకు సహాయము బంపబడును. ఈ దుకాణములను ప్రభుత్వమువారు నియమించిన ఉద్యోగిలచే ననుసరించే స్థాపించిరి. అసాధులగు వితంతువులు దిక్కుపూరిన వారలు మంచి సహాయమును బొందుచున్నారు. వానాటికి తలిదండ్రులు లేనివారి సంఖ్య పెరిగిపోవుచున్నది. వీరికి సహాయ సంఘమువారి బలహీనత తిండి పెట్టబడుచున్నది. గిలయారు కా జూకారికి సహాయ సంఘమువారు వేయిరూప్యములను పంపిచ్చిరి. దీనితో తిండి లేక మానుచున్న వారలకు వడ్రము పనిని పురమాయించి వేతనము నీయవలెను. గతినేని వానికి సహాయము చేయుటకు మరల ఆలోచించుచున్నారు. పనిలేక తిరుగుచున్న వారలకు సహాయమును బొందుచున్న వారలకును పాడుగా నుండ నడుపాములను జేసెదరు. పనిజేసేవారు లేమింజేసి పనిని లేకుం జేయు విధానమును ప్రవేశ పెట్ట కష్టముగ నున్నది. అన్ని పనులు సరిగా జరుగుచున్న వా లేవాయని కనుగొనుటకు చునుభూలు గూడ లేరు. వర్షములు ప్రారంభించుటచే ఒక ఊరినుండి ఇంకొక ఊరికి విద్యుత్తును ధాన్యమును బంపుటకు చిక్కుగ నుండును. అందుచే ఒక స్థలమును నిర్ణయించి సహాయమును గోరువారందరును నెలకొకసారి అప్రదేశమునకు బోయి విద్యుత్తును, మరితర సహాయమును బొందవలయునని నిశ్చయించబడినది. ఇక ముందు పాపము ప్రజలకు ఎక్కువ సహాయము కావలసియుండును. ఈతెగ, ఆతెగ అను విభేదము లేక సహాయమును జేయుచున్నారు.

మేండ్లక్రింద 1/2 పెన్నినాణెము ముంగుట ఒక లండను బాలిక-ఆరోగ్య రహస్యము ఒక 18 రోడ్లల్ల, కల్లి, ఆంధ్ర మొట్టి రోజున మాంసపు ముక్క ముంగెననియు, అప్పటినుండి యేమియును నీళ్లు గాని ముంగుటకు వీలగుటలేదని చెప్పి తెలిపారని సెంటు బాంస్సు ఆసుపత్రికి దీసుకొని వెళ్లెను.

డాక్టరు జాన్ మారిసు ఒక పండువును గొంతులోనికి దింపగా నెదియో అడ్డుముట్టుల పొట్టకు 2 1/2 అంగుళములైగా గానించెను. పిదప డాక్టరు ప్రయత్నముజేసి తీయగా కొక 1/2 పెన్నినాణెము కాగితపుంత పల్పై బైటికి వచ్చెను.

విచారింపగా ఆపిల్ల మూడు నాలుగేళ్ల వయస్సున్న డెప్పుకో 1/2 పెన్నినాణెము ముంగెననియు అప్పటినుండియు ముంగుటకు కష్టముగ నుండెననియు తెలిసెను.

డాక్టరు యెడ్వర్డు ఆస్ట్రేలియన్ గాగు ఆది రాగినాణె మగుటచే పిల్లచాకుండ బ్రతికెనని చెప్పెను. రాగి పురుగులను చంపును. ఆది రాగియే కాకున్నచో పిల్ల జనిపోయెడిది.

ఇప్పుడు ఆపిల్ల అన్నము బాగానయించుచు తినుచున్నది

పట్టపగలు బందిపోటు

కలకత్తాలో జూన్ 30 లేదీ పట్టపగలు అతిసాహసముగ మోటారుబండిలో వచ్చి గుట్టపుబండిలో చొరబడి దొంగతనమును గావించిరి. ఒక మార్వారీ బ్రాహ్మణుడు 4200 రూప్యములను నోట్లు రూపకముగ తనకుజమానునకు గొంపోవుచుండెను. బండి దిక్కిరియ మెమోరియలు దగ్గరకువచ్చేసరికి పట్టపగలు జూచుటకు బండిలోనుండి మార్వారీ బ్రాహ్మణుడు, ఆతనియజమాని మోటారు బండి నడపువాడును నిగిరి. వెనుకనుండి ఒక మహమ్మదీయుడు వచ్చి ఒక దెబ్బను మార్వారీ గొట్ట ఆతను నేలగూలెను. తక్కిన ముగ్గురు మనుష్యులు మార్వారీ దగ్గరనున్న నోట్లను బట్టుకొని పారిపోవుటకు ప్రయత్నించిరి. మార్వారీ కేకలుజేసెను. మెమోరియల్ దగ్గర కాపలా గాయచున్న బండ్లోకు మహమ్మదీయునిబట్టుకొని 2900 రూప్యములను రాబట్టెను. తక్కిన ముగ్గురు మోటారు బండిలో పారిపోయిరి. కొంత సేపటికి పోలీసు వారు అనుమానము మీద ఇంకొక ఇద్దరు మహమ్మదీయులను బట్టుకొనిరి.

స్కూలు ఫైనలు బోర్డు

1922 సంవత్సరం జూలై 15 వ తేదీ మొదలు మూడు సంవత్సరముల కాలము నెకండరి స్కూలు వివిధనాటికల్లు నిచ్చుటకు యీ క్రింద పేర్కొనబడిన వారిని ప్రభుత్వమువారు బోర్డుభ్యులుగ నియమించిరి.

అధికారులు

- (1) ఆర్. జి. గ్రీపు, టీచర్స్ కాలేజి (2) కె. వి. రామస్వామి అయ్యంగారు, ఇంజనీయరింగు కళాశాల (3) ఖాన్ సా హెబు అబ్దుల్ రహీంసాహెబు బహదరు, పబ్లిష్ ఇన్స్ట్రక్షన్ అడివనలు డిప్యూటీ డైరెక్టరు (4) పి. యస్. ప్రేసను, గంజాం విశాఖపట్నంజిల్లా స్కూలుల ఇన్స్పెక్టరు. (5) కె. ఎ. యేన్సు దక్షిణ కనడ, కూర్నూ, తెలంగాణ స్కూలుల ఇన్స్పెక్టరు.

అధికారులు

- (6) ఎ. పి. కుబ్జాస్వామియ్యారు హిందు మోస్కూలు ప్రధానోపాధ్యాయుడు తిరువళ్ళీకి (7) యస్. క. దేవభామజితచినాపల్లి (8) యం. సి. రాజగోపాలాచార్యుడు శ్రీ రంగం (9) జి. కందనం, బంగోలు. (10) రెపరెండు జాన్ మిల్లరు పనురు.

బోర్డుసభలకు వచ్చిన అధికార సభ్యుల కొక్కరికి సభ కొకటింటికి 30 రూప్యముల చొప్పున ఛార్జి ఇవ్వబడును (ప్రచురణసంఘము)

బొంబాయి మెడికలు ఆర్టు

రీజ్ నెక్ మను ప్రకారము కె.ఎల్. సి. ఉడ్ గారిపై తనకు అర్హతలేని కొన్ని పట్టములను బొందితిని తెలియజేసినందుకు నెకం మోపబడినది. వైద్యమును జేసికొనుటకు ఉత్తరవు నీయవలెనని బొంబాయి మెడికలు కన్ఫర్మిలు రిజిస్ట్రారుగారిచే. దానిమీదట యనైబెడ్ కింగ్డంమెడికల్ రిజిస్ట్రారులో ఎంతవరకైనను ఉడ్ గారి పేరు కనుపించలేదు. లండన్ మెడికల్ కన్ఫర్మిలు వారుగూడ ముద్దాయికి ఏవిధమైన మెడికల్ డిగ్రీలు లేవని రిజిస్ట్రారుగారు తెలియజేసిరి. తాను కేరళుడనుగానని జెప్పెను తాను మెసపోటేమియను పోవుటకు పూర్వము తనపట్టములను 4 నెలలనుండి తెప్పించుటకు ఎంతయో ప్రయత్నించితిమియు అప్పటినుండియు తనకెల్లకలి ఏమైనది తెలియలేదని. తనపేరు రిజిస్ట్రారులో ఎందుకు లేదో ఊహించలేక నెను. ఎడింబరోకుబోయి ఈవిషయమై పోరాటము సత్పదననిరి. ఈ ఆలోచన వైద్యములో పరిశ్రమ జేయవలెను. ఈ విషయమును విచారించుటకు వాయిదా గోరమని ముద్దాయి వ్యాజవానికి మేజిస్ట్రేటు నూచించుచు కొన్నిచిక్కులచే వ్యాజవాదట్టుచేయుటకు వీలులేదని ముద్దాయికి 201 రూప్యములను జరిమానాను విధించెను.

క్వీన్స్లాండు అరటితోట

క్వీన్స్లాండు, జూలై 1:—వైదేశములో వర్షసాయశాఖ కార్యదర్శి ఏ.ఎస్.ఆర్. ఛామయందు ఉత్తరేఖన పరీక్షించు దుత్తీరై నటుల భృగవత్రయలేదే అరటి తోటలలో పనిచేయునూడదని ఉత్తరవులను. ఒకవేళ అట్టిపరీక్ష ఆనవసరమని అధికారులు నిర్ణయించిన పని జేయవచ్చు. క్రమప్రకారము క్వీన్స్లాండులో కాపుర మేస్సరులచొప్పు భూతజాతి బ్రిటిషు పౌరులకు వైనిబంధనము ప్రకల్పింజేయు నూడదని ఇండియా కార్యదర్శి గారికి ఇండియాగవర్నమెంటు వారు తెలియ జేసిరి. ఆస్ట్రేలియా నూడ యూరపీయను తెలిదండ్రులకుపుట్టిన వారికి నూడ జేయవలెననిరి. ఈ విషయమును గూర్చి క్వీన్స్లాండు ప్రభుత్వమువారితో శ్రీరామకృష్ణిగారు మాట్లాడుటకు ఏర్పాటుజరిగెను. వైకాకనము అరటి తోట వచ్చినకాలమున అదేశమందు క్రమప్రకారము కాపురమున్న భూతజాతులు ఏకాంతిగావైసను బ్రిటిషుపౌరులకుచో ఉత్తరేఖనపరీక్షయందు దుత్తీరై కువలసిన ఆనవసరలేదని అప్రభుత్వమువారు అంగీకరించినది కృష్ణిగారు తెలియజేసిరి. సోను ఆస్ట్రేలియాలో అనియోవానులు భూములను గడించుటకు పూర్వము హక్కులేదు. ఆ నిష్పాధమును తొలగించుటకు అప్రభుత్వమువారు నిశ్చయించినది తెలియచున్నది.

సోను ఆస్ట్రేలియాలో అనియోవానులకున్న అసాకర్యమిదియొకటి. అదిగూడ ఈ తీర్మానముచే తొలపోవును.

బెరల్లో కనిపేబుపై తుపాకి కాల్పులు

26 వ తేదీ సాయంత్రము ఎకరో యొక్కస్త్రీయై తుపాకినికాల్పిరి. కనిపేబుకు పనితరములకు గాయములు తగులలేదు. 22 తేదీని గుండు తగిలినవారిలో నొకడు పనిపోయెను. ప్రచారనపట్ల సానుభూతిని చూపుటకు కేకముతో కృతానున కేగిరి.

ప్రకటన

చందాదారులు మా ఆఫీసుకు ఉత్తరములు గాని మనిఆర్డరులు గాని పంపునపుడు తమ చందా నెంబరును ఉదాహరించు చుండినయెడల ప్రత్యుత్తరము నిచ్చుటకు సులభముగా నుండును కనుక నికనుండి అట్లు తప్పక గావింపవలెనని కోరుచున్నాము. ఆంధ్ర పత్రిక వ్యవస్థాపకుడు.

వెల సులభము. ఫల మధికము.

ఏలూరులో గొప్ప మేడ లాటరీ మాటూరి బ్రహ్మన్న గారి కుమార్తె సర్వేశం తాలూకు మేడ. రూ 16,500 లకు లాటరీ చీటి 1-కి రూ 5 ల చొ॥ 3,300 చీట్లు ఆర్యులారా!

కృష్ణాజిల్లా, ఏలూరు పెద్దబజారులోని మ్యూనిసిపలు నెం 148 రు కలిగియుంట్టి కెండెంబట్టులు గలిగిన నాలు మేడను అద్దాల బీరువాల ఫిట్టింగున్న, ఫలము సహా లాటరీ మూలముగా విక్రయించుచున్నాను. 1922 వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరి 10 వ తేదీనుంచి చీట్లు విక్రయించుచున్నాను. చీట్లు పూర్తియగుచున్నవి. లాటరీ చీట్లు యాత్రు పూర్తియైన వెంటనే లాటరీ కలిపే తేదీ పత్రికలలో ప్రచురపరి యేలూరుపట్టణ ములో ఘరానా మనుష్యుల యెదుట లాటరీ జేయబడును. ఎనుక ప్రతివారును వారి వారి యదృష్టముల నిర్ణయించుకొనట కిది చుంచితరణము. త్వరపడుడు. తరుణము మించిపోయిన తరువాత పశ్చాత్తాపపడిన లాభములేదు. లాటరీ చీటి ఒకటికి రూ 5 లు మాత్రమే. ఇంకా పూర్వమును కలిసియున్న, వివరములను కోరువారు మా యేజెంట్లకుగాని నేరుగా నాకు వ్రాసిగాని లేకుంకోవలయును. ఈ చీట్లవల్ల వనూలు అయ్యో సామ్యు కృష్ణాజిల్లా యేలూరు సెంట్రల్ కో ఆపరేటివు బ్యాంకిలో నుంచబడును.

2. ప్రతిగామమునందును మంచి యేజెంట్లు కావలయును. మంచి కమిషను ఇవ్వబడును. వివరములు కోరువారు యీక్రింద సంతకముచేసినవారికి వ్రాసిగాని, స్వయముగా వచ్చి గాని తెలుసుకొనవచ్చును.

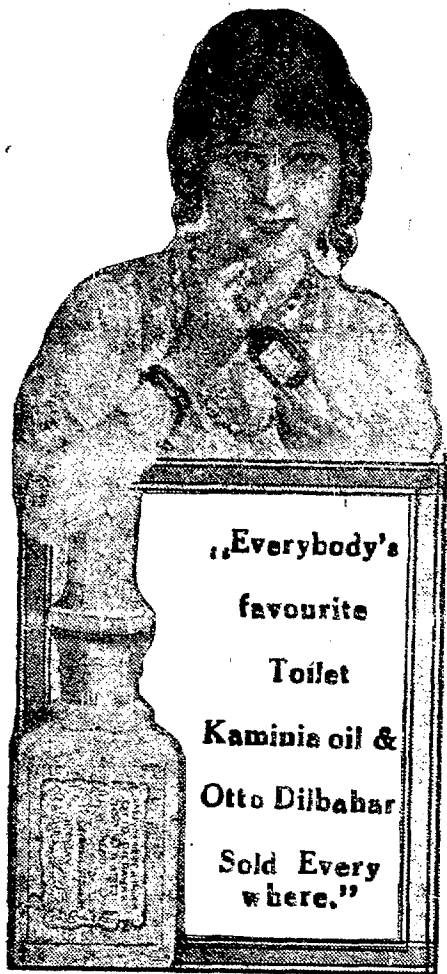
ఏలూరు } మాటూరి సర్వేశం, కృష్ణాజిల్లా. } మేడ హక్కుదారుడు. 1-7-1922

వేదం కంపెని, మద్రాసు.

- మహాత్త గాంధీ గ్రంథములు గా. హరిసర్వోత్తమ రాయ కృతులు. మూర్ఖ రాజు:—(ట్రాల్సుటాయికథ నీతికినవ్వను తావలము) 0-4-0 నీతిధర్మము:—(మహాత్ముని జీవితరహస్య మింగులగదు) 0-4-0 ప్రభుత్వము:—(తేట తెలుగులో రాచరికపు వర్ణన) 0-8-0 శ్రీరామచరిత్ర:—(పోతన రామాయణ మునకు హృద్యమగు వ్యాఖ్య) 0-8-0 ఆలలాసచ్చరిత్ర:—(సుప్రసిద్ధము ఆచ్చమంబ ప్రణీతము 11 భాగము) 1-4-0 Neglected Emperor Poet 0-8-0 వేదం కంపెని, మదరాసు.

దంతచూడుము

వెల డబ్బీ 1-కి 0—2—0 ఈ ధంకూర్లుతో పండుతోముటవలన చిగుళ్లనుండి రక్తము ప్రవించుచుండును. నోట దుర్బంధములేక యుండును. అప్పుతాంజనము దీపో, బొంబాయి. మదరాసు.

వెంటుకలే ఆందమ.

రాలిపోతుండ, జాగ్రత్త!

ఇంట్లోకి దుష్టతతో పోడి రాకమును శ్రేయస్కరము
జేయవచ్చుట మొదలు పెట్టినయెడల ఇంట్లోకి దుష్టతను పోషింపదు.
అంతవరకు రానీయకద్దు.

నేడే

కామినీయా నూనెను

వాడుట మొదలు పెట్టుడు

ఇది రిజర్వు చేయబడినది.

ఇంట్లోకి దుష్టత రాకమును, శ్రీలో మాంధ్య మొనర్చును,
యది దివ్యవృక్షము.

ఇంట్లోకి దుష్టత రాకమును, గర్భమున గాని యిందు.

మీ ఇంట్లోకి దుష్టత రాకమును మొదటి మొదటిదనున గర్భి వట్టు
కలె నుండి మొదలు మొదలును.

ఈ రోజుననే దీనిని పరీక్షించి చూడుము.

ఇంట్లోకి దుష్టత రాకమును శ్రీలో మాంధ్య మొనర్చును.

కామినీయా తిలనూనె నిన్ను సర్వోత్కృష్టముగ జేయును.

కల బుడ్డి 1-కి 2-కి రూపాయి. వి. పి. చార్జీలు ప్రత్యేకము

అన్ని చోట్లాను ఈ క్రింద తెలుపబడిన ప్రకారము
విక్రయించబడుచున్నది.

ఇది మంచి లక్ష్యముగా రిందరికీదగినది, నలభై లక్షలు
కామినీయా నూనెను, శ్రీలో మాంధ్య మొనర్చును.

హాలు యేజెంట్లు:-

ఆంగ్లో-యిండియన్ డ్రగ్స్ అండ్

కెమికల్స్ కంపెనీ,

(128) 155 జమ్నామఠీడు, బొంబాయి.

మీకు నువ్వగు (దివ్యము, లేక అర్చిత కావలసినవృద్ధుడు
"బుట్టో దిల్ బహారు" కు వ్రాయుడు.
ఇది రిజర్వు చేయబడినది. అర్చితమైన గుణముగలది.
కొన్న బుడ్డి 1-కి 2-కి రూ 0-0
1 డ్రామ " " 0-12-0
1/2 డ్రామ " " 0-8-0
కొన్ని చోట్లా చేతి రుమాలుయందు చల్లిన మిక్కిలి
మనోహరమైన కానన చుట్టుప్రక్కల వ్యాపించును.

వైద్యరత్న పండిత, డి. గోపాలాచార్యులగారి (1045)

జీవామృతము

హిందూదేశమందలి
అమూల్యమైన
మూలికలతోడను
లోహములతోడను
తయారు చేయబడిన
జీవీయ దివ్యవృక్షము.

ఈ దివ్యవృక్షము రక్తమును శుభ్రపరచుచుండు అమోఘశక్తిని మాపించును. యెముకలకు, మధ్యధాతువుకు, మాంసమునకు
శుక్రధాతువుకు బలము నిచ్చును. ధాతువులయందు వేడిని పోగొట్టును. ఇది తయారోగులకు, రక్తహీనరోగులకు, నరముల
యందు బలములేని రోగులకు మిగుల వర్తనమైనది చిరకాలపు కారకములను పోగొట్టి దేహమునకు చలువజేయును.
అజీర్ణము, మలబద్ధము, సోమరితనము, అతినిద్రాగుణమును పోగొట్టి, నోటికి మంచుచిని ఆకలిని మనస్సునకు మంచికాత్మా
హమును కలిగించునట్లు కాంతిని నరములకు దృఢబలమును కలుగజేయును. అది విద్యార్థులకును శరీరశక్తికిమించి పనిచేయు.
వారలకు సర్వకాలములయందు చేత నుడదగిన అమృత మనటకు సందేహము లేదు. యియ్యది కేవలము అమూల్యములైన
ఓషధులచే తయారుచేయబడిన దివ్యవృక్షము. క్రయము 6 అవున్సుల బుడ్డి 1-కి రూ 4-0.
ప్యాకింగు మరియు పోస్టేజీ వర్తనాలు వేరుగా నివ్వరెను. మా మ.దుల జాపితాను కోరినవానికి ఉచితముగా పంపబడును.
ఆయుర్వేదాశ్రమం, నెం. 41 ఆచారప్పకోవిధి, మద్రాసు. తంలిల్లడన్:-పండిట్, మదరాసు.

మార్గోన బు

వేపచెట్టులోనుండు మంచి వైద్యగుణములు యందులో గలవు. చర్మరోగ మున్నటికిని ఇది చాలామంచిది
దీనిని వాడుటచే ఎట్టి చర్మవ్యాధియు రాదు. వేపనూనెనుండి తయారు చేయబడినది ముత్యము వూరిగా పోగొట్టును
కార్యాత్మిక, ఇతరవాసన సబ్బులకంటె ఇది మంచి గుణమిచ్చును. ఇందులోను మంచి సువాసనగలదు. (ప్రతిదినము ఉప
యోగించుటకు తగినది.
3 ఓన్సులకు పెట్టె 1-కి రూ 0-12-0
ఇందులో జంతువుల క్రొవ్వ కలియుటలేదు. హిందూదేశమందు హిందువులచేతయారు
చేయబడుచున్నది.

THE CALCUTTA CHEMICAL COMPANY LTD FACTORY BALLYGUNGE, CALCUTTA.

ది కలకత్తా కెమికల్ కంపెనీ (లిమిటెడ్) ఫ్యాక్టరీ, బల్లిగంజి కలకత్తా.

ఈ క్రింది వాసదారుల యెడలవాడ దొరకును!

- 1) మెసర్సు శ్రీ కృష్ణాబ్రహ్మదత్తు, 323 తంబుశెట్టివీధి, మదరాసు.
- 2) మిస్టర్, టి. ఎస్. రావు 19, డబ్ల్యూ. ఏ టెంపిల్రోడ్డు బసవన గుడిపోట్లు, బెంగళూరుసిటి.
- 3) మెసర్సు, పి. సర్వేశ్వరరావు, అండుసన్న రాజమండ్రి.

ముఖ్యగవనింపు.

1920-వ సంవత్సరం ఆగస్టు నెల మొదటి
తేది నుండి అన్నిభరలు మార్చబడినది.

The Zandu Pharmace-
utical Works Ltd.

Elphinstone Road, Bombay.

ఇప్పటి కాలము సనుసరించి మిక్కిలి

నమ్మకముగాను, తప్పక గుణము నివృన్లును
ఆయుర్వేద ఔషధములను తయారు చేయు
చున్నాము.

హిందూదేశమునందు జరిగిన ఆయు

ర్వేద వస్తుప్రదర్శనము లన్నిటిలో బంగారు
పతకములు బహుమతిగా నిచ్చియున్నాడు.

వై కనిన విలాసమునకు వ్రాసినచో

ధరల పట్టి పంపబడును.

జాండా పర్వ స్వాటికల్

వర్క్సు

ఆయుర్వేద ఔషధముల జేయువారు

(388) బొంబాయి నెం 13.

ది ఆంధ్ర ఇండస్ట్రియల్ ప్రెసిడింగు కంపెనీ,
పోస్ట్ ఏజెంట్లు: కాకినాడ.

వనోపధిసరస్వరిల్లా

రక్తహీనతను రక్తముయొక్క పరిశుభ్రతను పోగొట్టు
యందు శక్తిని గాంచినది. ధర 1-10-0

ఇండియా సిలోకానందు ఎచ్చటికైనను కపాలాభివృ
ద్ధికిముగా పంపబడును. (2978)

విలాసము పి. డి. సావంత్

నెం 144 ధనసవాడి, బొంబాయి

భయపడవద్దు

తెలుగుజాతి తక్షణము ఈ
ఔషధము వాడిన విషమును
తీసివేయును బుడ్డి 1-కి నెల
రూ 0-8-0. 1 బుడ్డి మొదలు
3 బుడ్డవరకు పోస్టేజీ 0-8-0
రూ 4-8-0 వడియార్దరు జేసిన
వారికి 1 డబ్బుబుడ్డు పోస్టేజీ
లేకుండ పంపబడును.
పక్షవాతము, పిచ్చు, కుష్మము
క్షయము, మూలము, అతి

మూత్రము, గర్భవ్యాధులు మొదలగువాటి కన్నిటికి
నమ్మకమైన ఔషధములు గలవు.
క్యాటలాగునకు వ్రాసినచో ఇవాముగా పంపెదము.
మీకు గల బాధలను వ్రాసి మంచి ఔషధమును
జూచుడు. (119-930)
Telegrams- } Rajvaid Sri Bamandasji Kaviraj
Rajvaid } 152, Harrishn Road,
Calcutta. } CALCUTTA.

"తెలుగు సంక్షిప్తలేఖనము"

మీరు ఇల్లుకదలకనే తెలుగు సాహిత్యము నేర్చుకొని
భాషాసేవచేయవచ్చును. దినమున కొక గంట పని. "పోస్టు
క్రన్ను నిమిత్త మజాబిల్ల పంపించండి!"

(13) ఇళళశ్రేష్ఠ్ బ్యూరో, కాన్పూర్.

(3081) "కత్తికట్టలు"

కెడ్డకత్తి గర్భము పొడుగు ౫ అ. పొడవును.
1-కి రూ 4-8-0.

డబ్బు కొనువారికి ఒకటి ఉచితము. పోస్టేజీఖర్చులతో
వలయువారు ఆర్డరుతో ఒకరూపాయి అడ్వాన్సు
పంపరెను. బి. వెంకటేశ్వర్లు అండ్ కో

కట్టర్లు అండ్ లాక్ మేకర్లు etc.

పెద్దాపురం. (గోపానరిజిల్లా)

తెలిగ్రాఫ్ అడ్రెసు: "ఇండస్ట్రియల్" పెద్దాపురం.